

Technická univerzita v Liberci

Hospodářská fakulta

Studijní program:

Studijní obor:

6208 – Ekonomie a management

Podniková ekonomika

Zdroje financování podniku

Resources of company financing

BP – PE – KFÚ – 2004 15

Simona Mizerová

Vedoucí práce: Prof. Ing. Anděla Landorová SCs.

Konzultant: Ing. Ladislav Matoušek

Počet stran:

Počet příloh:

Datum odevzdání: 21.05.2004

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 - školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Datum: .....

Podpis: .....

Děkuji touto cestou vedoucí bakalářské práce, kterou je Prof. Ing. Anděla Landorová CSc., za pokyny, cenné rady a připomínky, které mi poskytla při poskytnutí této bakalářské práce.

Resumé

Bakalářská práce vypracovaná Simonou Mizerovou je orientována na analýzu způsobů financování podniku. Základem je teoretická část vycházející z teoretických poznatků dané problematiky. Tato část zahrnuje klasifikaci, popis a zhodnocení v současnosti využívaných zdrojů financování podniku. Druhou část tvoří posouzení možností dodatečného financování vybraného podniku a popis procesu, kterým musí podnik projít, žádá-li o úvěr u obchodní banky. Značná pozornost je věnována i přínosu činností spojených s úvěrovým procesem pro banku. Je zde zpracována možnost krátkodobého revolvingového úvěru na oběžné prostředky ze současné úvěrové nabídky Komerční banky, a.s. Na tomto modelovém příkladu je ukázán přístup obchodních bank k řízení úvěrového rizika. V závěru je provedeno celkové zhodnocení situace českých podniků ve smyslu jejich možností dodatečného financování.

Summary

The bachelor work written by Simona Mizerová is focused on analysis of company financing forms. The base of this work is the theoretical part, which explains the theoretical knowledge of this task. This part includes classification, description and the evaluation of company financial resources. The second part is about possibilities of a chosen company in order to obtain supplementary financial means and about the process through which the company must pass when asking for a bank credit. A special attention is given to the contribution of all the activities connected with the credit process for the bank. In this connection there is treated a possibility of short-term revolving credit under contemporary credit supply of the Komerční banka, a.s. The model example shows the attempt of commercial banks to credit risk management. At the end of this work, there is the overall evaluation of the situation of Czech companies concerning their possibilities of supplementary financing and the attempt of banks.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ.....	5
1 Úvod.....	4
2 Zdroje a formy financování podniku.....	5
2.1 Klasifikace zdrojů financování podniku.....	5
2.2 Krátkodobé financování.....	6
2.2.1 Pojetí krátkodobého financování.....	6
2.2.2 Oběžný majetek.....	6
2.3 Zdroje krátkodobého financování majetku.....	8
2.3.1 Obchodní úvěr.....	8
2.3.2 Krátkodobé bankovní úvěry a půjčky.....	9
2.3.3 Zvláštní formy krátkodobého financování.....	14
2.3.4 Poskytování úvěrů.....	16
3 Dlouhodobé financování.....	17
3.1 Zdroje dlouhodobého financování.....	18
3.1.1 Externí či vnější zdroje financování.....	18
3.1.2 Vnitřní zdroje.....	23
3.1.3 Vliv daně z příjmu při zdaňování zisku na finanční rozhodování.....	26
4 Fondy podniku.....	28
4.1 Zákonný rezervní fond.....	28
4.2 Emisní ážio.....	28
4.3 Základní kapitál a možnosti jeho navýšení.....	28
4.3.1 Akciová společnost.....	28
4.3.2 Společnost s ručením omezeným.....	29
4.3.3 Družstvo.....	29
4.3.4 Veřejná obchodní společnost.....	29
4.3.5 Komanditní společnost.....	29
5 Aplikace na fiktivní firmu zahrnující problematiku úvěrového procesu v současných podmínkách Komerční banky a.s.....	30
5.1 Charakteristika firmy.....	30
6 Postup získání bankovního úvěru.....	32
6.1 Výběr vhodné banky.....	32
6.2 Výběr úvěrového produktu.....	32
6.2.1 Charakteristika a výhody vhodných úvěrových produktů.....	32
6.2.2 Konečné rozhodnutí.....	34
6.3 Vypracování žádosti o úvěr.....	35
6.3.1 Žádost o poskytnutí úvěru u Komerční banky a.s.....	35
6.4 Předání žádosti do banky a rozhodnutí o poskytnutí úvěru.....	36
6.4.1 Zkouška úvěrové způsobilosti dlužníka.....	37
6.5 Sepsání úvěrové smlouvy.....	40
6.5.1 Zajištění.....	42
6.5.2 Náklady úvěru.....	42
6.6 Čerpání a splácení úvěru.....	43
7 Závěr.....	46
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	48
SEZNAM PŘÍLOH.....	49

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ

apod.	a podobně
a.s.	akciová společnost
atd.	a tak dále
č.	číslo
KB	Komerční banka
event.	eventuálně
Kč	Koruna česká
ks	kus
min.	minimálně
např.	například
odst.	odstavec
PRIBOR	Pražská mezibankovní sazba (Prague Interbank Offered Rate)
Sb.	Sbírka
str.	strana
tj.	to je
tzn.	to znamená
%	procent
popř.	popřípadě
příp.	případně
tzv.	tak zvaný
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
resp.	respektive
ČNB	Česká národní banka
IČ	Identifikační číslo
1M	jednoměsíční

1 Úvod

Ve své bakalářské práci se zaměřuji na popsání různých forem financování podniku. Při výběru tématu své bakalářské práce jsem si zvolila takové téma, které by bylo blízké mým zájmům a také by bylo užitečné pro praxi.

Jen malé procento podniků má možnost získat veškeré peněžní prostředky potřebné pro zajištění všech funkcí podniku. Podniky mají stížený přístup k cizím finančním zdrojům, a proto hledají alternativní zdroje financování, jež nejčastěji představuje úvěr.

Podle mého názoru v současnosti řada firem nedostatečně řeší otázku správného výběru financování svých aktiv, což je způsobeno jejich nedostatečnými znalostmi nebo nedostatkem času se těmito otázkami zabývat. Výsledkem tohoto přístupu je, že i společnost, která má předpoklady pro úspěšné podnikání, se může dostat do nepříznivé finanční situace.

Pro financování podniku existuje celá škála možností, jako jsou např. vlastní zdroje firmy, domácí nebo zahraniční úvěry, použití leasingu atd. Každý z uvedených zdrojů má své výhody, ale i nevýhody, které jsem se nažila rozebrat v jednotlivých kapitolách své bakalářské práce.

Součástí mé bakalářské práce je problematika získání finančních prostředků. Ne vždy je jednoduché potřebné prostředky získat; svou bakalářskou práci chci poskytnout malý návod. V praktické části se zaměřuji na proces, kterým musí podnik projít, žádá-li o úvěr u obchodní banky. Dále nastiňuji důležitost, kterou mají činnosti spojené s tímto procesem, pro banku. Domnívám se, že financování úvěrem sehrává v našem hospodářství pozitivní ekonomickou úlohu. Financování totiž velmi ovlivňuje veškerou činnost podniků.

Ve své bakalářské práci prezentuji fiktivní společnost, která se ocitla v situaci nedostatku finančních prostředků, a nastiňuji řešení tohoto problému za pomoci bankovního úvěru.

Předpokládám, že na základě skloubení teoretických a praktických poznatků budu schopna snadněji posoudit možnosti financování podniku. Získané poznatky bych chtěla dále uplatnit

a rozvíjet ve svém budoucím povolání. Myslím si, že daná problematika, která je v dnešní době velice aktuální a zajímavá, může mé práci poskytnout smysl a kreativitu.

2 Zdroje a formy financování podniku

Financováním podniku rozumíme opatřování a používání finančních prostředků pro provoz a pro rozšiřování podniku. Slouží k zabezpečení podnikatelské pozice a rozvoje podniku. Činnost podniku je vždy spojena s penězi a s jejich pohybem. Je třeba vědět, kolik má podnik vlastního kapitálu a jak jej umístit, kolik potřebuje cizího kapitálu a jak jej získat, kolik potřebuje kapitálu na realizaci podnikatelského záměru a jaká bude jeho výnosnost, a v neposlední řadě kolik kapitálu musí být v pohotovosti, tzn. jaké udržovat rezervy.

2.1 Klasifikace zdrojů financování podniku

Členění financování podniku je obvyklé z různých hledisek. Jedním ze zásadních hledisek je způsob opatření zdrojů, podle kterého se liší financování vnitřní a vnější. Vnější zdroje se dále dělí dle původu finančních prostředků, a to na financování vlastním kapitálem (emise akcií, vlastní vklad) a financování cizím kapitálem (bankovní úvěr, obchodní úvěr, obligace, zálohy odběratelů) ¹. Hlavními zdroji při pořízení investičního majetku je vlastní kapitál (vlastní majetek podnikatele, akciový kapitál) a dlouhodobý cizí kapitál, pro pořízení oběžného majetku i krátkodobý cizí kapitál. Vnitřní financování podniku se často označuje jako samofinancování. Konkrétně jde o financování ziskem, odpisy, popřípadě dalšími vnitřními zdroji. Pro podnik je to hlavní způsob rozmnožování majetku. Jeho hlavní předností je to, že snižuje potřebu dalšího vydávání akcií v případě akciové společnosti a potřebu úvěrů. Tím snižuje závislost na věřitelích (bankách) a zpevňuje finanční situaci podniku. Po zahájení činnosti podniku začne koloběh prostředků – obchodní podnik prodá nakoupené zboží, získá hotové peníze nebo pohledávky, znovu nakoupí zboží a koloběh opakuje. Průmyslový podnik vyrobí výrobky, prodá je, za tržby nakoupí nové suroviny atd. Z tržeb podnik financuje celý koloběh prostředků, veškeré náklady podniku. Při dobrém hospodaření po úhradě všech nákladů zbude zisk. Zisk po zdanění je buď spotřebován majitelem (v akciové společnosti může být z určité části vyplacen ve formě dividend), nebo použit k dalšímu financování rozvoje podniku vč. splátek dluhů.

Dalšími obecně uznávanými hledisky jsou účel a čas. Podle účelu se dělí financování zprvu na běžné, které spočívá v zajišťování a vynakládání peněz na běžný provoz podniku, tj. na nákup materiálů, paliva, energie, na výplatu mezd a platů, nájemného, daní, splácení krátkodobých

---

¹ např. Miroslav Synek a kol.: "Podniková ekonomika", Praha, 2002; www.seminárky.cz/index.php; www.ekn.cz

závazků a dalších; zadruhé na mimořádné, které se dále dělí na financování při zakládání podniku, financování při rozšiřování podniku a jeho aktivit, financování při spojování podniku a na financování při likvidaci podniku. Běžné financování je často označováno jako krátkodobé a mimořádné financování jako dlouhodobé. Nelze ovšem říci, že běžný provoz podniku je financován výhradně krátkodobými zdroji. Ani mimořádná činnost není vždy zcela financována dlouhodobými zdroji.

Dále se rozeznává např. financování peněžní a nepeněžní, financování pravé (pravá strana rozvahy, má za následek absolutní zvýšení pasiv) a nepravé (levá strana rozvahy, přeměna z nelikvidních aktiv na likvidní)².

2.2 Krátkodobé financování

2.2.1 Pojetí krátkodobého financování

Krátkodobé financování je občas označováno i jako běžné financování. Jeho charakteristickým rysem je, že probíhá neustále. Ke krátkodobému financování se přistupuje ze dvou hledisek. Prvním hlediskem jsou zdroje. Jde o financování majetku podniku z krátkodobých zdrojů, tj. podle uzance splatných, resp. použitelných do jednoho roku. Krátkodobé financování je v podstatě úvěrovým financováním, protože splácení podléhají cizí, úvěrové zdroje. Rozhodující je zde časové hledisko. Druhým hlediskem je objekt financování. V tomto případě jde o financování krátkodobého majetku. Vzhledem k tomu, že takovým je oběžný majetek, rozumíme krátkodobým financováním financování oběžného majetku. Spojíme-li tyto dva přístupy, lze krátkodobým financováním chápat financování oběžného majetku z krátkodobých finančních zdrojů. Tato situace je spíše teoretická, v praxi výjimečná, náhodná. Běžně se setkáváme s tím, že oběžný majetek je financován částečně dlouhodobými zdroji, nebo krátkodobé zdroje kryjí částečně i stálá aktiva.³

2.2.2 Oběžný majetek

Oběžný majetek je v podniku přítomen v různých formách: a to buď ve věcné formě jako zásoby materiálu, výrobků, rozpracované výroby, paliva, hotových výrobků apod., nebo v peněžní podobě jako peníze v pokladně a na účtech v bance, pohledávky, krátkodobý finanční majetek aj. Oběžným majetkem se nazývá proto, že jedna jeho forma přechází v jinou. Oběžný majetek je tedy neustále v pohybu, „obíhá“, a to na rozdíl od investičního majetku velmi rychle.⁴

Ze systému financování oběžného majetku vyplývá, že může být financován všemi již zmíněnými zdroji s tím, že těžiště spočívá v krátkodobých zdrojích. V rozvaze nenalézáme zvláštní zdroje pro financování oběžného majetku. Konkrétní věcné složky oběžného majetku neimplikují použití

---

² likvidita je schopnost přeměny na peníze

³ J. Valach a kol., Finanční řízení podniku, Ekopress, 1999, Praha

⁴ Miroslav Synek a kol.: „Podniková ekonomika“, Praha, 2002

konkrétních zdrojů jejich financování ani konkrétní finanční zdroje neimplikují jejich umístění do konkrétních věcných složek majetku.

Financování oběžného majetku by mělo zabezpečovat zdroji potřebnou výši oběžného majetku. Dále by mělo zabezpečovat pružnost financování oběžného majetku, jehož výše podléhá v čase změnám různého rozsahu, ať sezónním či v důsledku jiných výkyvů, jakož i změnám v jeho struktuře. V neposlední řadě je třeba zabezpečovat i vhodnou strukturu zdrojů z hlediska likvidity, rizika a nákladů na finanční zdroje, a proto by mělo být financování oběžného majetku koordinováno s financováním ostatních činností podniku.

Financování oběžného majetku lze klasifikovat zaprvé podle průběhu reprodukčního cyklu na: financování prvotního vybavení oběžným majetkem při vzniku podniku, financování přírůstku oběžného majetku a financování obnovy oběžného majetku. Zadruhé toto financování dělíme podle doby přítomnosti v podniku na financování trvalého oběžného majetku a na financování přechodného oběžného majetku.

V současné době se k financování oběžného majetku využívá především obchodní úvěr a různé druhy bankovního úvěru.

Výši oběžného majetku je třeba neustále sledovat. Za optimální se považuje taková výše, která zabezpečuje normální chod podniku s co nejnižšími náklady. Nejde o minimální výši, která je dána celou řadou technických činitelů (např. typem výroby, délkou výrobního cyklu, velikostí výrobní dávky, možnostmi zásobování, druhem zpracovávaných materiálů), ale i požadavky odběratelů na dodávky výrobků, nezbytností mít pohotové peněžní prostředky k úhradě splatných závazků a mimořádných nákupů materiálů nebo podobných výdajů. Je proto třeba věnovat pozornost plánování výše každé položky oběžného majetku; zvláště je to důležité u všech druhů zásob, které tvoří jeho podstatnou část.

Při určení optimální výše oběžných aktiv můžeme postupovat dvěma způsoby: jednak analyticky, tj. podle jednotlivých položek oběžných aktiv: u každé položky určíme její optimální výši; jednak globálně, tj. souhrnným výpočtem pomocí tzv. obrátového cyklu peněz. Obrátový cyklus peněz je doba mezi platbou za nakoupený materiál a přijetím inkasa z prodeje výrobků. Charakterizuje dobu, po kterou jsou fondy podniku vázány v oběžných aktivech. Skládá se z: doby obratu zásob, což je průměrná doba od nákupu materiálu do jejich prodeje; z doby obratu pohledávek, což je doba, která uplyne od fakturace výrobků do dne inkasa; a z doby odkladu plateb, což je doba mezi nákupem materiálu a prací a platbou za ně. Obrátový cyklus peněz se vypočte jako součet doby obratu zásob a doby inkasa a odečte se doba odkladu plateb.

Část oběžných aktiv je v podniku vázána dlouhodobě (např. pojistné zásoby), část se velmi rychle obrací a je vázána kratší dobu (např. sezónní a cyklické zásoby). Vedle stanovení optimální výše oběžného majetku je třeba rozhodnout, jak kterou složku financovat, zda dlouhodobými dluhy (popř. vlastním kapitálem) nebo krátkodobými dluhy. První způsob je dražší, neboť dražší je i dlouhodobý kapitál, na druhé straně je i méně rizikový, protože ke splácení dluhů dojde v poměrně vzdálené budoucnosti. Druhý způsob je levnější, neboť levnější je i krátkodobý kapitál, na druhé straně je ale více rizikový, protože ke splácení dluhu dojde nejpozději do roka.

2.3 Zdroje krátkodobého financování majetku

Zdroje krátkodobého financování majetku se dají rozdělit na obchodní úvěr, krátkodobé bankovní úvěry a půjčky, krátkodobě volné peněžní prostředky a zvláštní formy.

2.3.1 Obchodní úvěr

V tržní ekonomice v hospodářských stycích mezi odběrateli a dodavateli je běžné, že za dodávky výrobků, prací a služeb se neplatí ihned, ale s časovým zpožděním, po jejich převzetí či dodání. Je tomu tak z ekonomických i praktických důvodů.

Obchodní úvěr je úvěrem, který "čerpá" odběratel od dodavatele tím, že mu za dodávky výrobků, prací a služeb platí až po uplynutí sjednané lhůty, např. 14, 30, 60 dní, ale i delší doby. Vyplývá to z dohodnutých platebních podmínek (nevzniká při promptním placení při dodávkách či převzetí zboží, ani při placení předem či poskytuje-li odběratel dodavateli zálohu). Odběratel je v postavení dlužníka, dodavatel je věřitelem. V rozvaze odběratelů vystupuje tento úvěr ve skupině krátkodobých závazků (z obchodního styku). Je závazkem snadno kvantifikovatelným, protože "představuje jednoduše to, co má být zapláceno za zboží, které již bylo doručeno".

Obchodní úvěr má některé specifické rysy, výhody i nevýhody, omezení. To se odráží ve specifice jeho řízení ze strany odběratele.

Formou jeho poskytování jsou dodávky zboží, prací a služeb. Poskytuje se v naturální, věcné formě. Odběratel jej splácí zpravidla v penězích (popř. protidodávkami ap.). Proto jej mohou poskytovat jen dodavatelé těm odběratelům, jejichž hospodářská činnost navazuje (věcně, technologicky) na činnost dodavatelů (např. mlýn dodává mouku pekárně). Je proto zcela přirozenou formou úvěru, vyplývající ze vzájemně logicky navazujících vztahů mezi odběrateli a dodavateli. V tom je současně i jeho omezenost kvantitativní (jeho objem je dán objemem dodávek, kapacity dodavatelů ap.) i věcná, kvalitativní (nemohou jej poskytovat libovolní dodavatelé libovolným odběratelům – nemělo by to ekonomický smysl, nemůže být proto všeobecnou formou úvěru).

Pozitivem obchodního úvěru je podpora odbytu a ve svých důsledcích urychlení reprodukčního procesu. Posiluje trh jak na straně poptávky, tak i nabídky, ale je i nástrojem konkurence. Odběrateli umožňuje "nákup" i tehdy, nemá-li likvidní prostředky k promptnímu placení, kontrolu dodávek před zaplacením, běžné a pružné pokračování činnosti. Na jeho poskytování je zainteresován i dodavatel. Mnohdy by nerealizoval takové množství obchodů, pokud by nedodával na úvěr. Zajišťuje mu odbyt. Proto jeho poskytování stimuluje nabídkou výhodných podmínek (skonto, slevy při odběru většího množství, delší lhůty splatnosti). Obchodní úvěr je významným zdrojem krytí oběžného majetku a financování jeho přírůstku, a to dílem trvalým, dílem přechodným.⁵

Podniky vstupují do ekonomických vztahů zpravidla s řadou (desítkami, stovkami) dodavatelů. Při neustálém vzniku, obnovování a zániku (splácení) závazků různých individuálních dodavatelů, jejich různé výši, termínech jejich vzniku a zániku, době jejich trvání se tyto závazky ve svém celku "ustalují" na průměrné úrovni. V této výši se stávají trvalým (trvale přítomným ve svém celku) zdrojem a osciluje kolem ní skutečná výše závazků. Tyto odchylky představují přechodné zvýšení (či snížení) závazků.

Obchodní úvěry se dělí do tří kategorií: otevřený účet, vlastní směnka a obchodní směnka. Otevřený účet je dohoda, při níž kupující získává zboží od dodavatele a platí za něj později. Vlastní směnka se definuje jako písemná dohoda podepsaná dlužníkem, který slibuje zaplatit věřiteli určitou finanční částku do určitého dne. Vystavuje ji zákazník. Za obchodní směnku se považuje cenný papír, který zavazuje zákazníka platit za zboží a služby. Je vystavována prodejcem, je to příkaz k platbě částky na směnce uvedené do určité doby navržené výstavcem směnky. Směnečník musí směnku akceptovat, akceptovaná směnka se vrací svému výstavci.

Obchodním úvěrem jsou i mezibankovní půjčky uvnitř podnikových seskupení, přijaté závazky k náhradě škod různým subjektům a krátkodobé výpůjčky od jiných podniků.

2.3.2 Krátkodobé bankovní úvěry a půjčky

Krátkodobé bankovní úvěry jsou kvantitativně i kvalitativně významným zdrojem krytí oběžného majetku i financování jeho přírůstků. Vyjdeme-li ze základního schématu financování oběžného majetku (viz. klasifikace zdrojů financování podniku), pak – spolu s ostatními krátkodobými zdroji – je zdrojem jediným.

Krátkodobými bankovními úvěry rozumíme úvěry poskytované různými bankami jako věřiteli podnikům jako dlužníkům na krytí jejich oběžného majetku a financování jeho přírůstků. Vycházíme-

---

⁵ J. Valach a kol., Finanční řízení podniku, Ekopress, 1999, Praha, str. 160, 161

li z toho, že oběžný majetek je v zásadě krátkodobý (použitelný do jednoho roku), pak tomu odpovídá splatnost těchto úvěrů do jednoho roku.⁶

Krátkodobé bankovní úvěry a půjčky lze dělit podle věřitele, a to na úvěry komerčních bank, úvěry finančních společností a na komerční cenné papíry. Ty se liší i v míře rizika. Komerční cenné papíry představují závazek splatit uvedenou částku ve stanoveném dni (až do jednoho roku), přičemž nejsou jištěny, a proto je vydávají jen důvěryhodné společnosti. I jednotlivé typy úvěrů komerčních bank se liší v míře rizika, a to vše se následně odráží v jejich ceně. Obecně lze říci, že k nejčastějším bankovním úvěrům patří úvěr kontokorentní, úvěry směnečné, úvěr lombardní a jejich modifikované druhy.

Krátkodobá bankovní půjčka

Krátkodobá bankovní půjčka je nejjednodušší formou bankovního úvěru. Poskytuje se podnikům samostatně, individuálně, případ od případu, jednorázově či postupně na globálnější, popř. vybrané potřeby, na společném či samostatných úvěrových účtech. Tyto potřeby mohou být vyvolány např. sezónním zvýšením zásob, nákladů, pohledávek, příležitostným výhodným nákupem, popř. přechodným ohrožením výplat mezd, úhrad závazků podniků apod. Úvěr je čerpán a splácen jednorázově, zpravidla však postupně v závislosti na průběhu zvyšování či snižování úvěrové potřeby.

Revolvingový úvěr

Revolvingový úvěr je bankovní půjčka určená k překlenutí opakujícího se časového nesouladu mezi příjmy a výdaji rozpočtu podniku, jejíž specifikum tkví v tom, že banka na žádost podniku po dohodnutou dobu částečně splacený úvěr po určité době obnovuje na původní výši, požaduje však vyšší úrok a poplatek za neustálé doplňování úvěru. Jde o krátkodobý bankovní úvěr neustále se obnovující. Bývá řazen ke střednědobým úvěrům, protože úvěrové dohody se uzavírají na dobu delší než jeden rok, někdy až čtyři roky.

Kontokorentní úvěr

Kontokorentní úvěr banka poskytuje svému klientu na jeho běžném účtě (kontokorentu) ke krytí přechodného nedostatku peněžních prostředků potřebných k běžným úhradám závazků klienta, avšak pouze do určité maximální sjednané výše (úvěrového rámce).⁷ Přestože jde v zásadě o úvěr krátkodobý, často nabývá podoby trvalého úvěru, resp. úvěru neustále se obracejícího. To se ovšem odráží v poměrně vysokých nákladech tohoto typu úvěru. Podle § 711 českého obchodního zákoníku je kontokorentní účet řazen do skupiny účtů platebního styku. Kontokorentní účet může mít zůstatek kreditní i debetní.

---

⁶ J. Valach a kol., Finanční řízení podniku, Ekopress, 1999, Praha, str. 164

⁷ Landorová, Jáčová, Nesládková: "Obchodní bankovníctví", TUL, 2002, Liberec

Na kontokorentním účtu se soustřeďuje veškerý platební styk klienta. O pohybech na účtu banka klienta pravidelně informuje, v dohodnutých termínech nebo při uskutečněném pohybu. Pravidelně rovněž banka provádí vyúčtování kontokorentu, tzn. nechává si odsouhlasit klientův účet a ze zůstatek účtu si odečte sumu pokrývající úroky ze skutečně čerpané výše úvěru, poplatky a provize (za překročení úvěrového rámce, za nepoužití úvěrového rámce, obratovou provizi). K zajištění kontokorentního úvěru lze použít všechny záruky osobní i reálné. Konkrétní podmínky kontokorentního úvěru se mohou lišit pokud jde o výši úročení, úvěrové rámce, vymezení plateb soustřeďovaných na kontokorentním účtu, jištění úvěru, způsobu splácení apod. Zajímavé je, že se liší nejen u různých bank, ale i u téže banky pro jednotlivé klienty. Banka přihlíží při stanovování podmínek kontokorentního úvěru i k ratingu klienta.

Účely kontokorentního úvěru jsou velmi rozmanité, nejčastěji se uvádějí tyto: vyrovnání výkyvů běžného účtu (zabezpečení stálé platební schopnosti majitele účtu), pořizování oběžného majetku (především pokrytí sezónní potřeby), vyrovnání výkyvů v likviditě klienta, získání překlenovacího úvěru na investiční výdaje nebo na obchody na finančních trzích.

Lombardní úvěr

Lombardní úvěr je krátkodobá bankovní půjčka zajišťovaná movitou zástavou, popř. právy. Poskytuje se novým podnikům, neznámým, resp. podnikům se sníženou úvěrovou schopností. Poskytuje se v pevné částce po dobu dohodnuté splatnosti. Úročí se celá částka úvěru, bez ohledu na využití úvěrových prostředků. Věcnou zástavou mohou být: cenné papíry, zboží, směnky, platební dokumenty, dispoziční dokumenty, faktury, účetní pohledávky, event. drahé kovy aj. cennosti. Zástava nemusí být fyzicky předána bance. Musí ale být zajištěna dispozice banky zástavu pro případ nesplacení úvěru dlužníkem a realizace zástavy. Formou zajištění je i to, že banky neposkytují úvěr do plné výše zástavy, ale jen do její určité výše, diferencované podle druhu zástavy.⁸ Tato výše je však usměrňována zákonem, resp. zákon určuje její minimální a maximální hranici. Dále je lombardní úvěr poskytován na základě obecných právních předpisů platných pro úvěrové obchody, a předpisů vztahujících se k zástavnímu právu. Podniky jsou vázány povinností udržování zástavy na sjednané úrovni a ve sjednané kvalitě. Náklady spojené s péčí o zástavu zvyšují náklady úvěru. Celkové náklady však bývají nižší než u kontokorentního úvěru a vyšší než u eskontního. Cenu banky určují podle bonity klienta a poskytnutých zástav.

Krátkodobé bankovní úvěry spojené s obchodním úvěrem

Krátkodobé bankovní úvěry spojené s obchodním úvěrem neboli směnkové úvěry jsou kombinací obchodního úvěru (ztělesněného v materiální podobě směnky) a bankovního, kde banka odkupem směnky vlastně poskytuje dlužníkovi úvěr. Tyto směnkové úvěry nejčastěji vystupují ve formě eskontního, negociačního, ramboursního, akceptačního nebo avalského úvěru. Záleží na způsobu použití či uplatnění směnky.

---

⁸ J. Valach a kol., Finanční řízení podniku, Ekopress, 1999, Praha

Směnka je krátkodobý cenný papír, který obsahuje bezpodmínečný písemný závazek sepsaný v zákonem stanovené podobě zaplatit určitou částku peněz na určitém místě v určité době určité osobě. V České republice je používání směnek upraveno Směnečným a šekovým zákonem č. 191/1950 Sb. Subjekty jsou dlužník (výstavce směnky), věřitel (remitent) a směnečník (trasát, tj. subjekt zavázaný směnku zaplatit, pokud ji předtím akceptoval, přijal).

Eskontní úvěr

Eskontní úvěr se poskytuje odkupem (eskontem) směnky bankou před její splatností, při čemž si banka ponechává možnost postihu předcházejících majitelů směnky. Banka se stává věřitelem původního směnečného dlužníka. Prodávající, věřitel, se stane druhotným dlužníkem, ručícím. Jde o zvláštní úvěrový vztah, kdy banka úvěruje odběratele prostřednictvím dodavatele. Odkup probíhá tak, že banka vyplácí částku po srážce diskontu a inkasuje od dlužníka jmenovitou hodnotu směnky. Rozdíl představuje výnos pro banku, náklad pro prodávajícího. Funkci zajištění plní úvěrová jistina, tj. částka, na kterou je směnka vystavena. V době splatnosti směnky banka předkládá směnku k proplacení směnečnému dlužníkovi. V případě jeho platební neschopnosti nebo odmítnutí zaplatit ji banka předkládá k proplacení poslednímu majiteli, od něhož směnku koupila. Banky kontrolují směnky jednak po formální stránce (musí být dodrženy přísně předepsané formální náležitosti směnky), ale zejména po kvalitativní stránce (zkoumá se bonita, platební schopnost osob podepsaných na směnce, protože tyto osoby ručí za zaplacení směnky). Rozlišujeme jednak eskont obchodních směnek, který umožňuje dodavateli získat úhradu svých pohledávek před lhůtou jejich splatnosti a tím urychlit obrát svého kapitálu, aniž by čerpal jiné dražší úvěry, jednak eskont finančních směnek, které vystavují podniky jako podklad své žádosti o úvěr, aby získaly peněžní prostředky na výplatu mezd, na zaplacení daní a jiných peněžních závazků. Eskontování takovéto směnky bankou má obdobné důsledky jako v případě obchodních směnek. Banky často používají takto nakoupené směnky k reeskontu u centrální banky.

Negociační úvěr

Negociační úvěr je modifikací eskontního úvěru v oblasti zahraničních obchodních vztahů. Jeho význam tkví v doprovázení dokumentárních plateb, tzn. že zaplacení dodávky je podmíněno odevzdáním směnky a dokumentů potvrzujících odeslání objednaného zboží dovozci spolu se splněním všech požadavků jím předem určených. Jde o eskont směnek vývozce (dlužníka) negociační bankou. Podstatné je, že iniciativa k eskontu směnek leží na dovozci, který zprostředkovává a organizuje prostřednictvím svého bankovního spojení eskont směnek vystavených na něho jeho dodavatelem u negociační banky. Zpětný postih dovozce lze doložkou vyloučit. Negociační úvěr nabývá různých podob. Negociační bankou může být banka dovozce, banka vývozce i banka ve třetí zemi. Eskontovat směnky může negociační banka přímo nebo si eskont může zajistit u jiné banky apod.

Akceptační úvěr

Akceptační úvěr poskytuje banka tím způsobem, že akceptuje dodavatelem a služeb na ni vystavenou směnku, čímž se zaváže zaplatit směnečnou částku ve lhůtě splatnosti směnky. Banka akceptačním úvěrem nedává dlužníkovi peníze, ale přejímá jeho závazek. Aby nedocházelo k nekontrolovatelnému snižování likvidity banky v důsledku nadměrného poskytování akceptů, omezují centrální banky výši akceptních obchodů a vyžadují jejich uvádění jako podrozvahových položek. Z těchto důvodů poskytují banky akceptační úvěry jen svým prvotřídním klientům. Klient, který takto získává kvalitní platební instrument, platí bance akceptační provizi a před splatností směnky i směnečnou částku. Vzhledem k tomu, jakým klientům a v jaké formě se akceptační úvěr poskytuje je akceptační provize poměrně nízká. A navzdory ostatním nákladům s úvěrem souvisejícím je tento typ úvěru většinou levnější než kontokorentní úvěr. Banky ho často kombinují s úvěrem eskontním ve snaze o snížení svých akceptů v oběhu, zvýšení eskontních obchodů a získání klienta v rámci soutěže mezi bankami.

Ramburzní úvěr

Ramburzní úvěr je modifikací akceptačního úvěru v oblasti zahraničních obchodních vztahů. Podobně jako u negociačního úvěru spočívá jeho význam v doprovázení dokumentárních plateb. Jde o akcept směnky vystavené vývozcem (věřitelem) na tzv. ramburzní banku. Ta se po provedení akceptu stává přímým směnečným dlužníkem. Iniciativa stejně jako u negociačního úvěru leží na dovozci, který žádá prostřednictvím svého bankovního spojení o akceptování smének vystavených vývozcem na ramburzní banku, jež bývá často ve třetí zemi a má dobré renomé. Poté co dojde k vývozu, předloží vývozce své bance, např. dokumentárním akreditivem předepsané dokumenty a požádá o akcept a případně i o obstarání a proplacení směnky, která je vystavena na ramburzní banku. Také ramburzní úvěr nabývá různých podob. Záleží na domicitu ramburzní banky, dále na tom, zda jde o jednorázový či opakovaný úvěr, kombinovaný s eskontem, resp. s negociačním úvěrem či nikoli apod.⁹

Avalový úvěr

Avalový úvěr bývá označován také jako avalský nebo jako ručitelský. Představuje další typ úvěru jímž banka neposkytuje přímo peněžní prostředky, ale jen své dobré jméno. Nepřebírá závazek, ale ručí za jeho zaplacení, je vedlejším dlužníkem. Obdobně jako u předchozích typů je takto vzniklé závazky v bance nutno podrozvahově evidovat. Nejčastěji se jedná o zaručení směnečného závazku odběratele vůči jeho dodavateli (zejména zahraničnímu) za dodávky zboží. I v tomto případě je avalový úvěr vzhledem k možným rizikům poskytován především prvotřídním klientům, což se odráží v bankami požadované provizi.

Bankovní praxe nevylučuje používání jiných forem, resp. modifikací krátkodobého bankovního úvěrování, ani vznik jiných forem.

---

⁹ Lандоровá, Jáčová, Nesládková: "Obchodní bankovníctví", TUL, 2002, Liberec

2.3.3 Zvláštní formy krátkodobého financování

Krátkodobě volné peněžní prostředky (finanční investice)

Krátkodobou potřebu finančních zdrojů lze krýt i emisí krátkodobých cenných papírů. Zpravidla se však nejedná o pravidelný zdroj a podniky jej využívají podle ekonomické situace a potřeby podniku i situace na peněžním trhu. Emise je v tomto případě finančně náročná, a proto je tento způsob v našich podmínkách méně rozšířený.

Další zdroje

Vedle již zmíněných zdrojů krátkodobého financování existují i další zdroje, které jsou povahově dosti různorodé, pokud jde o jejich vznik, dobu trvání a zánik, pravidelnost či nepravidelnost jejich výskytu, výši, náhodnost vzniku. Někdy jde i o závazky nežádoucí, k nimž patří nesplacené krátkodobé bankovní úvěry a nezaplacené obchodní závazky. Jinou skupinu tvoří závazky s pravidelnými termíny úhrad, např. závazky z nevyplacených mezd včetně sociálního a zdravotního pojištění, z neodvedených daní, jejichž úhrny narůstají po částech, od doby jejich vzniku až do doby jejich úhrady. Po jejich úhradě, která zpravidla následuje několik dní po příslušném zúčtovacím období, klesnou na výši odpovídající počtu dní od skončení zúčtovacího období do dne úhrady.

Vzhledem k uvedenému vývoji je zřejmé, že se tyto zdroje pravidelně opakují a představují tak trvalou úroveň těchto závazků. Tato výše představuje jejich minimální výši. Zbývající část těchto závazků převyšující toto minimum je jen přechodným zdrojem.¹⁰ Vedle již zmíněných zdrojů lze ještě uvést jako nejčastější nesplacené závazky vůči společníkům z titulu výplat podílů na hospodářských výsledcích. Využití těchto zdrojů se případ od případu liší a většinou je lze obtížně ovlivňovat, vzhledem k tomu, že mívají pravidelné termíny úhrad a bývají normativně určeny.

Pro úplný výčet krátkodobých zdrojů financování je třeba uvést financování přeměnami majetku. Rozumíme jím zajišťování peněžních prostředků na nákup různých, především hmotných složek oběžného majetku, popř. pro splácení závazků, aniž se mění objem stávajících závazků. Vzhledem k posledně jmenované specifice nebývá někdy tato forma mezi krátkodobé zdroje financování podniků uváděna. Má několik podob. Jednak jde o obnovu spotřebovaného oběžného majetku z tržeb podniku, jednak o financování oběžného majetku z odpisů, dále o prodej nepeněžních složek majetku a o faktoring.¹¹

---

¹⁰ J. Valach a kol., Finanční řízení podniku, Ekopress, 1999, Praha, str. 174

¹¹ Miroslav Synek a kol.: "Podniková ekonomika", Praha, 2002

Landorová, Jáčová, Nesládková: "Obchodní bankovníctví", Liberec, 2002

Faktoring

Faktoring je metoda financování a zajišťování krátkodobých pohledávek (běžně 30-90 dnů, výjimečně 180 dnů). Využívá se také především v zahraničním obchodě. Jde o prodej budoucích krátkodobých pohledávek vyplývajících z exportu specializované instituci (faktorovi), která zajišťuje její inkaso. Tento prodej zpravidla funguje bez postihu vůči dodavateli, což předpokládá dlouhodobý vztah mezi faktorem a klientem. Faktor přistupuje k odkupu pohledávek stabilního okruhu klientů (většinou u sériového zboží), a je proto vhodný pro opakované dodávky stálému okruhu odběratelů na určitém trhu. Tato metoda financování je vhodná k překonání rozporů mezi úvěrovými požadavky odběratelů a finančními možnostmi exportéra. Faktoring se vyvinul z eskontu směnek a cese pohledávek tak, že došlo k odstranění některých rizik spojených s poskytnutím úvěru odběrateli, především rizika platební neschopnosti dlužníka.

Existuje řada způsobů klasifikace faktoringu. Nejčastější dělení je na pravý a nepravý faktoring. První z nich znamená, že odkoupením pohledávky přestává být věřitelem dodavatel a faktor nemá možnost zpětného postihu při nedobytnosti pohledávky. Naopak nepravý faktoring nastává v případech, kdy faktor odkupuje i méně bonitní pohledávky, ale vyhrazuje si právo zpětného postihu. Dále rozeznáváme faktoring jednorázový a revolvingový; úplný, důvěrný, vývozní.

V poslední době se mluví o faktoringových řetězcích, což jsou sdružení faktorů z různých zemí za účelem vzájemné spolupráce a informovanosti.

Faktoring spojujeme i s celou řadou služeb. K nejdůležitějším patří financování obchodů, tj. proplacení zálohy na pohledávku ve výši 80-90 % snížené o diskont, a zbytku při inkasu pohledávky od dlužníka. Dále pak ručení za úhradu pohledávek, neboli riziko delcredere, které znamená příznivější a pružnější podmínky zajištění než poskytují pojišťovny (jde o krytí až 100 %). V neposlední řadě mezi poskytované služby patří i hodnocení úvěruschopnosti zákazníků, při které se využívá znalosti domácího trhu v zemi dovozce a ověření spolehlivosti odběratele související s již zmiňovanou spoluprací v řetězcích. Banky rovněž provádějí inkasa od dlužníků na základě kopií faktur (cedovaných na faktora), poříp. další služby, ať už informační, marketingové nebo administrativní.

Odměna za faktoringové služby se skládá z procenta z fakturované ceny (někdy i pevný poplatek za každou fakturu), poplatku, diskontu a u vývozního faktoringu i výloh celních poplatků, pojištění a dalších položek, které by jinak musel dodavatel vynaložit v případě nepoužití faktoringu.¹²

Výhody pro exportéra tkví, jak již bylo nastíněno, v urychlení inkasa, zvýšení konkurenční schopnosti díky možné úpravě platební podmínky, zajištění delcredere rizika a úspoře nákladů (za informace o odběratelích apod.).

---

¹² Landerová, Jáčová, Nesládková: "Obchodní bankovníctví", Liberec, 2002

Výhodou pro importéra je možnost dosáhnout příznivějších platebních podmínek, což má v konečném důsledku vliv na likviditu firmy.

2.3.4 Poskytování úvěrů

Podmínky čerpání úvěru podniky:

1. Ekonomicky odůvodněná úvěrová potřeba u podniků – dlužníků (na straně bank odpovídající zdroje pro poskytování úvěrů). Nejde o potřebu libovolnou, byť je ovlivňována subjektivními představami podniků, ale podloženou reálnými záměry podniků a jim odpovídající reálnou potřebu zásob aj. složek oběžného majetku. Reálnost těchto potřeb představuje současnou hmotnou záruku návratnosti bankovního úvěru a tudíž i předpoklad jeho poskytnutí bankou. Reálnost úvěrové potřeby je tedy v zájmu jak dlužníka, tak věřitele. Je předmětem ověřování úvěrové bonity dlužníka ze strany banky.
2. Dostupnost krátkodobých bankovních úvěrů pro dlužníka. Ty jsou závislé na úvěrové způsobilosti a bonitě dlužníka. Rozumí se jí schopnost dlužníka přijímat krátkodobé bankovní úvěry, ale zejména jeho schopnost zajistit jejich efektivní splácení včetně příslušných úroků. Tuto úvěrovou schopnost prověřuje na jedné straně banka před vlastním poskytnutím úvěru, ale mnohem víc ji svým hospodařením vytváří sám podnik.
3. Způsoby úvěrování
4. Riziko úvěru
5. Náklady krátkodobého bankovního úvěru
6. Výběr bankovního spojení
7. Administrativní stránka krátkodobého bankovního úvěru

Před poskytnutím úvěru banka obvykle posuzuje kritéria žadatele a předpokládané podmínky v ekonomice a v bance. Kritéria žadatele zahrnují serióznost žadatele, schopnost žadatele splatit úvěr, majetkové postavení žadatele a zajištění.

Úvěrový vztah vzniká na základě úvěrové smlouvy, náležitosti této smlouvy jsou upraveny § 497 až § 507 obchodního zákoníku, číslo zákona 513/1991 Sb., v současně platném znění.

Smlouvou o úvěru se zavazuje věřitele, tj. banka, že na požádání dlužníka poskytne v jeho prospěch peněžní prostředky do určité částky, a dlužník se zavazuje poskytnuté peněžní prostředky vrátit a zaplatit úroky. Náležitosti úvěrové smlouvy jsou u vedeny v příloze.

Banka provádí ve stanovených termínech kontrolu plnění úvěrových podmínek. Při tom se zaměřuje na schopnost klienta dostát svým závazkům, účelové použití úvěru, celkovou finanční situaci klienta na základě předložených účetních a statistických výkazů, případně dalších vyžádaných podkladů a hlášení a plnění dalších podmínek stanovených bankou při poskytnutí úvěru. Pokud se začnou objevovat signály, že by návratnost úvěru mohla být ohrožena, banka musí neprodleně zhodnotit vyhlídky návratnosti úvěru, pravděpodobnost vzniku ztrát a posoudit možná opatření k jejich zamezení.

V případě, že se úvěr stane nenávratným, banka přistupuje k realizaci záruk, soudnímu vymáhání, příp. vyhlášení konkursního řízení.

Metoda čerpání úvěru

Existují tři základní metody čerpání úvěrů: jednorázové poskytnutí, kontokorentní variabilní čerpání a revolvingové poskytnutí v dílčích částkách.

Metoda splácení

Metody splácení rozlišujeme na tři základní, a to jednorázovou splátkou jistiny a úroků, jednorázovou splátkou jistiny a pravidelnou úhradou úroků a splácení ve více splátkách.

Zajištění úvěru

Zajištění úvěru je nástrojem pro zamezení ztrát v případě platební neschopnosti klienta. Umožňuje bance uplatnit nároky vůči dlužníkovi nebo třetí osobě a dosáhnout náhradu úvěrové nebo úrokové pohledávky.

Formy zajištění

Zajištění úvěru může mít peněžní nebo nepeněžní formu. V případě nepeněžního zajištění existují rizika změny tržního ocenění, znehodnocení záruk v čase, rizika vlastnictví a další.

Při nepeněžním zajištění lze do zástavy přijímat pouze věci nabyté zákonným způsobem, jehož peněžité hodnoty je možné v případě výkonu zástavního práva dosáhnout v souladu s právními předpisy.¹³

3 Dlouhodobé financování

Zatímco v rámci krátkodobého financování řeší podnik zejména své provozní problémy, způsob dlouhodobého financování přispívá především k efektivnímu řešení jeho strategických cílů. Jedním z předpokladů jejich splnění je zabezpečit financování kapitálových výdajů. Financování pořízení, obnovy či rozšíření dlouhodobého majetku, tj. financování investic, je proto důležitou součástí investičního rozhodování podniku. Jako dlouhodobé financování se označuje vzhledem k tomu, že financování investic má na rozdíl od krátkodobého financování velké části oběžného majetku dlouhodobý charakter. Do dlouhodobého financování svou povahou ale patří, jak již bylo zmíněno, i financování té části oběžného majetku, která má trvalý charakter.

---

¹³ B. Sekerka, Banky a bankovní produkty, nakladatelství Profess, 1997, Praha, str. 235 - 246

Financování investic by teoreticky mělo vycházet ze zásady, že dlouhodobý majetek je třeba krýt dlouhodobými zdroji, jak nám říká zlaté bilanční pravidlo. Je tomu tak proto, že při případném používání krátkodobých zdrojů na financování přírůstku či obnovy dlouhodobého majetku by se mohl podnik dostat do finanční tísně v souvislosti se splatností krátkodobých zdrojů, přičemž transformace dlouhodobého majetku na peníze je delší než požadované lhůty splácení krátkodobých zdrojů.¹⁴

3.1 Zdroje dlouhodobého financování

Hlavní zdroje dlouhodobého financování investic mohou být jednak interní, jednak externí. Externí zdroje se dají dále dělit na vlastní a cizí.¹⁵

3.1.1 Externí či vnější zdroje financování

Externí zdroje financování jsou mnohem rozmanitější než zdroje interní. Jejich rozmanitost souvisí s rozvojem a inovacemi na finančních trzích. Podniky jednotlivce, osobní společnosti a družstva využívají nástroje finančního trhu v menší míře. Nevydávají akcie, většinou ani dluhopisy a na finanční trh jsou napojeny prostřednictvím úvěrových operací, event. pomocí investování do cenných papírů. Nejvíce využívají služeb finančního trhu akciové společnosti. Emitují a kupují akcie, řada z nich emituje a kupuje obligace, využívají četné druhy dlouhodobějších úvěrů od bank aj. institucí. V rámci externího financování se jako vlastní zdroje uváděny nově vydané akcie, vklady majitelů. Jako cizí zdroje jsou uvádějí investiční bankovní úvěry, vydané a prodané dluhopisy, splátkový prodej, leasing, forfaiting a finanční výpomoci formou dotací ze státního rozpočtu, účelových fondů či nadací.

Akcie

Akcie je cenný papír, s nímž jsou spojena práva akcionáře jako společníka podílet se na řízení společnosti, jejím zisku a likvidačním zůstatku při jejím zániku a dále právo akci prodat.

Práva akcionáře zahrnují účast a hlasování na valných hromadách, výplatu dividend, kontrolu hospodaření, převod a prodej akcie a při konkursu právo na přiměřenou část zůstatku.

Rozeznáváme akcie na jméno, na majitele, kmenové, preferenční a zaměstnanecké.

Nejběžnějším druhem je akcie kmenová. Její majitel má všechna práva akcionáře a je plně nositelem majetkových i důchodových rizik plynoucích z podnikání akciové společnosti.

Preferenční akcie se někdy nazývají prioritní neboli přednostní. Přísluší jim přednostní právo na podíl na zisku, avšak dividendy bývají nižší než u akcií kmenových. Může být rovněž oslabeno nebo

---

¹⁴ J. Valach a kol., Finanční řízení podniku, Ekopress, 1999, Praha

¹⁵ Miroslav Synek a kol.: "Podniková ekonomika", Praha, 2002

vyloučeno hlasovací právo těmito akciím náležející. Lze říci, že preferenční akcie je hybrid, protože v určitém směru je podobná obligaci, v určitém směru akcií kmenové.

Akcie zaměstnanecká má vlastnosti dané stanovami společnosti, zpravidla se vydává za zvýhodněnou cenu, je znějící na jméno a převoditelná jen mezi zaměstnanci a eventuálně též důchodci společnosti. V posledních letech se stává velmi oblíbeným nástrojem odměňování, a to zejména vrcholového managementu.

Dluhopisy

Jde o dluhopisy emitované podnikem, nakoupené dluhopisy jsou součástí finančního majetku podniku. Dluhopis je cenný papír, který vyjadřuje dlužnický závazek emitenta (vlády, města, banky, firmy) vůči každému vlastníkovi tohoto dokumentu. Charakteristické pro ni je jednak pevně stanovená splatnost, dále předem stanovený úrok a nemožnost věřitele podílet se na rozhodování podniku.

Emise dluhopisů jsou usměrňovány zákonnými předpisy v zájmu ochrany věřitelů. V ČR je to zákon o dluhopisech č. 530/1990 Sb., ve znění dalších změn a doplnění, a zákonem o cenných papírech č. 591/1992 Sb., ve znění pozdějších změn a doplnění.

Dluhopis se skládá z pláště a kupónového archu. Na plášti se uvádí nominální hodnota, úrok, termín splacení, název emitenta, série a číslo. Kupónový arch obsahuje kupony a talon.

Pozitiva dluhopisů se týkají především úroků s nimi spojenými, dále pak pružnosti v tvorbě finanční struktury, pokud by došlo k předčasnému splácení dluhopisů. V případě posledně jmenovaného jde o zvláštní typ dluhopisů s předčasným splácením za vyšší než nominální cenu. V případě úroku jde o jeho pevné stanovení, tj. že majitel obligace se obvykle nepodílí na zvýšeném zisku, dále o to, že je obvykle nižší než dividendy z akcií, a že je plně odpočitatelnou položkou pro účely daně ze zisku. Pevně stanovený úrok s sebou ovšem přináší i jistá negativa, především v případech, kdy kolísá zisk a při změně podmínek, za kterých jsou dluhopisy emitovány s ohledem na dlouhou dobu jejich splacení. Nevýhodou jsou i poměrně vysoké emisní náklady a zvyšování finančního rizika, což do určité míry zadluženosti s sebou přináší podstatné zvýšení nákladů na pořízení kapitálu.

Na základě výše zmíněných pozitiv a negativ dluhopisů lze konstatovat, že podnik může dluhopisy intenzivně využívat, pokud má relativně stabilní tržby a výnosy nebo předpokládá jejich růst. Důležitým předpokladem ovšem je i ne příliš vysoké stávající zadlužení. Použití dluhopisů lze doporučit i tehdy, když tržní ceny kmenových akcií ve vztahu k cenám dluhopisů dočasně klesají a podnik nemůže rozšiřovat akciový kapitál.

Rozhodování finančních managerů podniku o možnosti využití podnikových dluhopisů jako zdroje financování investic je závislé především na požadované výnosnosti z dluhopisu, době životnosti dluhopisu, způsobu splacení úroku a na ratingu bonity emitujícího podniku pomocí speciálních

ratingových společností. Působí zde také i různé formy záruk za dluhopisy či omezující podmínky věřitelů.¹⁶ Obecně lze ale říci, že management má dluhopisy v oblíbě, protože držitel jej neomezuje a zároveň se jejich prodej nijak nedotýká práv akcionářů.

Dluhopisy se dají členit podle adresnosti - na jméno/na majitele, podle způsobu ručení - bez záruky/se zárukou a nebo podle úroku. Posledně jmenovaný způsob nejčastěji klasifikuje dluhopisy do pěti kategorií: dluhopisy indexované jejichž úrok je indexován podle inflace, dluhopisy s pohyblivým úrokem, tj. úrokem, který se mění podle aktuální úrokové sazby na finančním trhu, dluhopisy s hlubokým disážiem, jež nejsou úročené, výnosem (pro věřitele) je disážio, dluhopisy nezdanitelné, které vydává stát a státní podniky a které slouží k financování neziskového sektoru a dluhopisy směnitelné, jež emitují akciové společnosti, a jež věřitel může směnit za akcie emitované touto akciovou společností.¹⁷ Někdy se uvádí ještě šestá kategorie, a to dluhopisy s nulovým kupónem.

Porovnání dluhopisů a akcií

Při porovnání akcií a dluhopisů lze konstatovat, že akcie představuje podíl na majetku, zatímco dluhopis představuje dluh neboli závazek. U dluhopisů se na rozdíl od akcií nominále vrací, a to v daném termínu. Majitel akcie může dostat dividendu, zatímco majitel dluhopisu musí dostat úrok. Dividenda se vypočítává ze zisku, úroky jsou náklady zdanění. A navíc držitel akcie může na rozdíl od držitele dluhopisu ovlivnit chod podniku. Na závěr je třeba dodat, že jednotlivé formy se vzájemně nevylučují, lze je kombinovat.

Dlouhodobé úvěry

Dalším způsobem získávání externích finančních zdrojů na investice jsou různé formy dlouhodobých závazků, vznikajících individuální smlouvou mezi věřitelem (půjčuje finanční prostředky) nebo dlužníkem (získává finanční prostředky). Realizují se konkrétní dohodou s bankami aj. finančními institucemi, event. přímo s kapitálově silnými společnostmi. Někdy se tyto formy dlouhodobých dluhů označují názvem finanční úvěry.

Investiční úvěry

Jedná se o termínové půjčky určené na rozšiřování fixního majetku. Finanční instituce, které je poskytují, sjednávají úvěrové smlouvy mezi dlužníkem a věřitelem. Ve smlouvě se obvykle požadují majetkové záruky nebo záruky jinou právnickou osobou, určují lhůtu splatnosti úvěru, podíl interních zdrojů podniku na krytí investice. Věnuje se pozornost analýze očekávaných finančních efektů příslušné investice, která má přispět k finanční stabilitě podniku a k zajištění splatnosti úvěru.

---

¹⁶ J. Valach a kol., Finanční řízení podniku, Ekopress, 1999, Praha

¹⁷ www.ekn.cz/financovani podniku

Tímto způsobem mohou získat zdroje i ty podniky, které si nemohou dovolit upisovat dluhopisy, protože by je obtížně umísťovaly na kapitálovém trhu. V úvěrových smlouvách je možné přihlížet i k individuálním podmínkám podniku, které ovlivňují tvorbu finančních zdrojů a přizpůsobit tomu splatnost úvěru. Podnik sice ušetří náklady spojené s emisí dluhopisů, ale úroky z investičního úvěru obvykle převyšují úroky z dluhopisů.

Termínované půjčky střednědobé (splatnost 1-5 let) poskytují především obchodní banky, které nedisponují velkým rozsahem dlouhodobých úspor.

Hypoteční úvěry

Hypoteční úvěr je dlouhodobý úvěr určený k investování do nemovitostí a musí být zajištěn zástavním právem k nemovitosti. Tomuto typu úvěrových obchodů se věnují především specializované hypoteční banky, ale poskytují ho i obchodní banky a spořitelny, které k tomu mají licenci. Poskytování hypotečních úvěrů bylo u nás umožněno přijetím legislativních úprav, které vstoupily v platnost dnem 1. července 1995. Konkrétně jde o Zákon č. 84/1995 Sb, zákon hypoteční.

Doba splatnosti se u hypotečních úvěrů pohybuje v rozmezí 5 až 30 let, nejčastěji však 10 až 20 let. Hypoteční úvěr je účelový a lze ho v zásadě použít na koupi nemovitosti, na financování rekonstrukcí, na výstavbu, na vypořádání spoluvlastnických a dědických nároků týkajících se nemovitosti. Přičemž je třeba dodat, že hypoteční úvěry mohou být poskytovány na nemovitosti již existující i na nemovitosti, které teprve vzniknou. Posledně jmenované se nazývají stavební hypoteční úvěry. Úvěrová částka obvykle odpovídá asi 70% ceny nemovitosti.

Hypoteční zástavní listy¹⁸

Hypoteční zástavní listy jsou dluhopisy, jejichž krytí je zabezpečeno zástavním právem na nemovitostech. Podnik požadující úvěr nabídne bance jako záruku nemovitost, banka si zajistí zápisem do katastrální knihy své zástavní právo a na základě toho pak emituje zástavní listy, které umísťuje na finančním trhu, anebo je předá přímo podniku. Tyto zástavní listy jsou obchodovatelné. Podnik, aby získal peněžní prostředky je musí buď sám prodat na kapitálovém trhu, nebo prostřednictvím banky. Z hypoteční půjčky splácí bance úrok a splátky dluhů. Hypoteční banka vyplácí majitelům zástavních listů úrok a postupně je umořuje. Banka pak vystupuje ve vztahu k podniku, jemuž poskytla hypoteční úvěr, jako věřitel a ve vztahu k majitelům zástavních listů jako dlužník.

Dodavatelské úvěry

Jak již bylo v kapitole Krátkodobé zdroje financování podniku zmíněno, poskytují někteří dodavatelé svým odběratelům i úvěry, které mají střednědobý a někdy i dlouhodobý charakter. Obvykle jde o

---

¹⁸ J. Valach a kol., Finanční řízení podniku, Ekopress, 1999, Praha

dodavatele velkých investičních celků náročných na peněžní prostředky; jsou to např. stavební a strojní dodávky. Dodavatelé si tím pomáhají zajišťovat prodej svých investičních celků.

Projektové financování¹⁹

Projektové financování je vždy spojeno s konkrétním investičním projektem, odděleným od ostatních činností podniku. Je založena speciální projektová firma, která soustřeďuje veškeré zdroje financování. Financování zajišťuje obvykle velká skupina bank – konsorcium bank, podíl vlastního kapitálu samotného podniku je nízký. Projekt musí nabídnout věřitelům hmotnou záruku, např. zásoby ropy, plynu, smlouvy o stálém odběru produktů. Splátky dlouhodobých úvěrů jsou uskutečňovány takovým způsobem, aby co nejvíce odpovídaly možnostem projektu vytvářet peněžní příjmy na jejich úhradu. Úvěr se poskytuje formou normální půjčky nebo platbami v závislosti na výrobě.

Výhodou projektového financování je skutečnost, že přenáší specifická rizika projektu z velké části na banky. Separuje financování projektu od stávajících aktivit podniku, v bilanci mateřského podniku není zachycen jako dluh.

Forfaiting

Forfaiting je metoda financování střednědobých či dlouhodobých pohledávek. Využívá se především v zahraničním obchodě. Konkrétně jde o odkup těchto pohledávek bankou či specializovanou firmou (forfaiterem) bez postihu vůči původnímu věřiteli. Důležité je, že takové pohledávky musí být bezpečně zajištěny, aby byly obchodovatelné na finančním trhu. Forfaitér nakupuje pohledávky na primárním trhu, a dále je může prodat na sekundárním forfaitingovém trhu, kde se prodej může opakovat.

Jedná se o zdokonalenou formu eskontu směnky, protože využívá velkou škálu lhůt, charakteru zboží a služeb, pro které je forfaiting dostupný.

Smlouva o forfaitingu se uzavírá mezi vývozcem a forfaiterem zpravidla pro jednotlivé případy. Forfaitér na sebe přebírá některá úvěrová rizika, jejichž rozsah bývá ve smlouvě vymezen a jež na forfaitera přecházejí okamžikem odkupu pohledávky. Ten proto pohledávku důkladně zkoumá a zajišťuje se. Většinou se používá vlastní směnka importéra avalovaná bonitní bankou, či bankovní záruka. Forfaitér odkupuje jen pohledávky, u nichž dlužník jednoznačně a bezvýhradně uznal svůj dluh a zřekl se uplatňování svých jiných nároků vůči dodavateli při uplatňování úvěrových splátek.

Výhody pro exportéra jsou osvobození od úvěrových rizik, snížení nároků na finanční zdroje, příznivé ovlivnění likvidity a urychlení inkasa. Náklady zahrnují diskont, rizikovou přírážku (až 8 %), poplatek za zpracování obchodu (cca 0,5 %), odměna za pohotovostní zdroje (až 1,5 %), poplatek za opci aj.

---

¹⁹ J. Valach a kol., Finanční řízení podniku, Ekopress, 1999, Praha

Významným sekundárním forfaitingovým trhem v Evropě je Londýn, kde působí nejrenomovanější forfaitingové organizace, např. London Forfaiting Company, Midaval, Indosuez Aval, Hungarian International Bank. Diskontní sazba na tomto trhu je odvozována od úrokových sazeb na euroměnovém trhu pro příslušnou měnu. Vychází ze sazby LIBOR (London Inter-Bank Offered Rate), nabídkové mezibankovní prodejní sazby depozit na londýnském peněžním trhu.²⁰

Leasing

Leasing je forma střednědobého a dlouhodobého financování, která řeší potřebu modernizace v podmínkách rychlého zastarávání investic. Ve své podstatě leasing přesahuje rámec financování a blíží se nájemnímu vztahu. Jde o to, že nájemce získává právo užívat zboží investičního charakteru dlouhodobé spotřeby za pevně stanovené poplatky a na předem určené období, přičemž najímaný předmět si zájemce vybírá sám přímo u výrobce. Po uplynutí sjednaného období má nájemce možnost odkoupit zařízení za předem sjednanou cenu.

Podnik se může rozhodnout využít leasing pro financování věci movité i nemovité, přičemž první možnost je mnohem častější. Leasing mu pak může poskytnout přímo výrobce, obchodník nebo leasingová společnost, tedy specializovaná finanční instituce, která je buď dceřinou společností nějaké banky nebo samostatným subjektem.

Porovnání leasingu a úvěru

Výhodou leasingu oproti úvěru je především možnost financovat investici až 100% z cizích zdrojů, v případě úvěru je reálné 80-90%. Podstatné je i placení poplatků až po uvedení pořízeného zařízení do provozu, tj. v době, kdy už přináší výnosy. Leasing podnik nezatěžuje dluhem, a neomezuje tak jeho úvěruschopnost. Navíc jsou leasingové poplatky pevně stanoveny, a lze je tak zahrnout do kalkulací. Výhodou, které se přičítá dnešní popularita leasingu, je daňová a odpisová souvislost - leasingové poplatky se považují za provozní náklady, a snižují tak daňový základ. Mezi výhody je třeba uvést i fakt, že příjemce leasingu se nestává vlastníkem zařízení, což mu umožňuje pružněji se přizpůsobovat požadavkům trhu.

Naopak nevýhodu leasingu představují leasingové poplatky, které jsou vyšší než náklady koupě na úvěr. Avšak i ty lze někdy kompenzovat nižší pořizovací cenou přímo u výrobce.

3.1.2 Vnitřní zdroje

Interní financování bývá často označováno jako samofinancování. Rozumí se jím financování ze zisku, který byl v podniku zadržen. K použití zadrženého zisku dochází ještě před zjištěním zisku v účetní závěrce a před rozhodnutím o rozdělení zisku. Vedle otevřeného samofinancování existuje i

---

²⁰ Landerová, Jáčová, Nesládková: "Obchodní bankovníctví", TUL, 2002, Liberec

zastřena forma (tichá rezerva). Na základě toho lze hovořit o otevřeném a tichém samofinancování.

Otevřené samofinancování

Otevřené samofinancování je zřejmé z vývoje položek rozvahy. Pro samofinancování je k dispozici pouze zisk po zdanění a po výplatě dividend, jde-li o akciovou společnost. Projeví se jako zvýšení fondů tvořených ze zisku. Součástí fondů ze zisku je zákonný rezervní fond, určený pouze ke krytí ztrát společnosti nebo k opatřením, jimiž se má překonat nepříznivý průběh hospodaření. Ostatní fondy jsou použitelné podle stanov a podle rozhodnutí valné hromady.

Samofinancování je často jediným zdrojem financování pro podniky, které nemohou poskytnout záruky za úvěr ani nejsou dostatečně zajímavé pro to, aby vstoupili jako emitenti cenných papírů na kapitálový trh. Ale i pro podniky, které mohou využívat externí zdroje, má samofinancování své výhody. Jednak se při něm nemění podíly vlastníků, jednak získané prostředky nejsou vázány na určitý účel, dále nevznikají náklady ani výdaje spojené s úroky a v neposlední řadě se posiluje vlastní jmění, snižují se tak rizika a zvyšuje se úvěrová způsobilost.

Tiché samofinancování

K tichému samofinancování dochází zadržením nevykázaného zisku. Vykázaný zisk je snížen vědomými zásahy, jimiž vznikají tiché rezervy. Tiché rezervy se tvoří z nezdaněného zisku. Tiché samofinancování je nejčastěji vědomým podhodnocením hmotného majetku, který podléhá opotřebení. Příliš vysoké odpisové sazby, tj. zkrácení doby odpisování, snižují zůstatkovou cenu na úkor zisku před zdaněním. V oblasti oběžných aktiv mohou vznikat tiché rezervy kalkulováním příliš nízkých zpracovacích nákladů u nedokončené výroby a hotových výrobků. Tiché samofinancování s tvorbou tichých rezerv zastírá skutečnou strukturu rozvahy. Vypovídací schopnost rozvahy pro externí uživatele se tím snižuje.

Financování z odpisů

Účelem odpisů je zachytit znehodnocování opotřebitelného investičního majetku jako náklad vztažený k určitému období. Odpisy jako náklad vstupují do výsledovky a jako oprávky snižují zůstatkovou cenu hmotného majetku v rozvaze. Odpisy však mohou být zdrojem financování.

Odpisování působí jako druh dezinvestičního procesu, který má za následek změnu struktury aktiv. Rozvahový součet se nemění, ale prostředky v hmotném majetku nabývají likvidní formu a poklesu stálých aktiv odpovídá růst oběžných aktiv. Zaúčtováním odpisů však nedochází k vytvoření finančních zdrojů. K tomu musí být splněny následující podmínky:

- zaúčtované odpisy musí být pokryty spolu s ostatními náklady dosaženými tržbami,
- odpisy v tržbách se musejí proměnit v příjmy v rámci inkasa z prodeje

Dokud se odpisovaná součást majetku nevyřadí z provozu a neobnoví v rámci prosté reprodukce,

zůstávají odpisy k dispozici na jiné účely, např. na rozšíření strojního parku či na zvýšení zásob apod. Po uplynutí doby opotřebení se uhradí náklad na obnovu eventuálně z odpisů, které v té době připadly na jiná zařízení. Dochází-li k trvalému dlouhodobému rozšiřování opisovaného investičního majetku, vede to vlivem odkladu obnovy nově pořízených investic k stálému uvolňování kapitálu, který může být použit k financování rozšířené reprodukce.

Nadměrné odpisování patří do kategorie tichého samofinancování (tichých rezerv), ať už se jedná o zkrácení doby odpisování nebo o degresivní (zrychlené) metody odpisování.

Odpisy vedou k restrukturalizaci majetku v rámci normálního reprodukčního procesu. Podnik může získat finanční prostředky také prodejem majetku nepotřebného pro provoz, např. prodejem pozemků nebo finančních investic, a použít je k rozšíření výrobní kapacity. Také racionalizační opatření v oblasti stavu zásob a pohledávek uvolňuje kapitál, který může být investován.

Zisk

Zisk podniku, zejména ve svém relativním vyjádření v poměru k vloženému kapitálu, je jedním z nejdůležitějších měřítek úspěšnosti podnikání, jeho efektivnosti: výrazně ovlivňuje tržní hodnotu firmy, která je v moderní finanční teorii chápána jako hlavní cíl finančního řízení podniku. Obecně platí, že čím více bude zisk po zdanění vyšší, tím více poroste tržní hodnota firmy. V zisku se odráží jak míra účelnosti vyráběné produkce, tak i stupeň hospodárnosti v nákladech a využití vloženého kapitálu.²¹

Zisk v podnicích je vykazován v účetnictví ve výkazu zisku a ztrát (výsledovce). Způsoby a různé kategorie zisku vykazované v účetnictví jsou v různých zemích a někdy i podnicích odlišné.

V praxi našich podniků je v současné době zisk (hospodářský výsledek) vykazován podle základních oblastí, které tvoří podnikatelskou aktivitu: oblast provozní činnosti, oblast finančních operací a oblast mimořádných výsledků. Hospodářský výsledek za běžnou činnost a mimořádný hospodářský výsledek tvoří hospodářský výsledek za účetní období, tzv. účetní zisk. Vedle účetního zisku se rozlišuje daňový zisk, který se zjišťuje pro účely výpočtu daně z příjmu podnikatelských jednotek. Základem daňového zisku je účetní zisk, který se upraví o náklady, jež daňové zákonodárství nedovoluje zahrnout do nákladů nebo jsou do nákladů zahrnuty v nesprávné výši. Upraví se také o částky neoprávněně zkracující výnosy.

Velikost zisku závisí na celé řadě faktorů. Pro účely analýzy a plánování zisku se obvykle všechny tyto faktory soustředí do čtyř hlavních: velikost realizované produkce, struktura realizace, cena realizované produkce a náklady na jednotku realizace.

Konečná výše zisku, použitelná na financování podniku, nezávisí jen na jeho celkové výši ve výkazu zisku a ztrát. Z takto vytvořeného zisku podnik uskutečňuje ještě řadu plateb, snižujících definitivní výši zisku určenou k samofinancování.

---

²¹ J. Valach a kol., Finanční řízení podniku, Ekopress, 1999, Praha, str. 212

V podmínkách akciových společností ČR v současnosti jde o tyto platby: tvorba rezervního fondu, tvorba jiných fondů, výplata tantiém a výplata dividend. Nerozdělený zisk se pak často používá na financování investic. Rozlišuje se nerozdělený zisk běžného roku a nerozdělený zisk minulých let.

Někdy je nerozdělený zisk považován za nejlevnější finanční zdroj se zdůvodněním, že podnik nic nestojí. Pravdou však je, že výnosnost použitého nerozděleného zisku musí být srovnatelná s tím, co by akcionáři získali, kdyby jim nerozdělený zisk byl vyplacen ve formě dividend. Proto každá investice, která je z nerozděleného zisku financována, musí zajistit vyšší výnos než je dividendový výnos pro akcionáře.

3.1.3 Vliv daně z příjmu při zdaňování zisku na finanční rozhodování

Zisk podniku je zdaňován daní z příjmu právnických osob. Po novele zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů s účinností od 1.1.2001 činí sazba daně 31% ze základu daně sníženého o položky, které jsou uvedeny v §34 a §20 odst. 7 a 8 a zaokrouhleného na celé tisíce dolů.

Oblasti působnosti zdanění zisku

Význam zdaňování zisku ve spojitosti se zdroji financování tkví především v tom, že ovlivňuje přímo investiční rozhodování podniků.

Zdanění zisku ovlivňuje úvahy o velikosti a právní formě podnikání. Často existují daně pro podniky jednotlivce a pro různé formy obchodních společností. Tyto daně se liší velikostí a druhem používané sazby, základem daně apod. V ČR existuje zvláštní daň z příjmů podnikatelů – právnických osob a zvláštní daň z příjmů podnikatelů, fyzických osob. U fyzických osob je sazba daně klouzavě progresivní, rozdělená do pěti příjmových pásem. Přírůstek základu daně je v těchto pásmech zatížen diferencovaně rostoucí sazbou (od 5 do 40%). Fyzické osoby s menšími příjmy mají tedy menší daňové zatížení než právnické osoby.²²

Zdanění zisku má vliv na odpisy, metody odpisování a investiční možnosti podniku. Odpisy jako složka nákladů snižují daňovou základnu. Proto daňové zákony vymezují použitelné metody odepisování dlouhodobého majetku, určují majetek vyloučený z odepisování a maximální výši odepisových sazeb. Tím jsou investiční možnosti podniku výrazně ovlivňovány.

Často se v daňových zákonech uplatňuje praxe tzv. daňových investičních úvěrů, která spočívá v tom, že podniky mohou snížit daň z příjmů o určitou část nově pořizovaných investic. konkrétně daňový zákon umožňuje odečíst od základu daně 10 – 20 % vstupní ceny některých druhů dlouhodobého hmotného majetku pořizovaného ve zdaňovacím období.

---

²² Daňové zákony- úplná znění platná v roce 2001, zákon o daních z příjmů, Grada, 2001, Praha

Ovlivňováním odpisové politiky a daňovými investičními úvěry tak systém zdanění působí na investiční činnost podniku.

Zdanění zisku působí mimo jiné též na přístup podniku k úvěrovým zdrojům a kapitálové struktuře. Úrok z úvěru a z dluhopisů je odpočitatelnou položkou pro zdanění stejně jako v případě dividend. Bývá součástí nákladů nebo je odečítán ze zisku pro účely zdanění, což znamená, že na hospodaření podniku má vliv jen úroková sazba snížená o daň z příjmů. Tím se snižuje cena úvěru v porovnání s cenou vlastního kapitálu.

Zdanění zisku má vliv při rozhodování o použití leasingové formy financování ve srovnání s koupí majetku z vlastních zdrojů či na úvěr. Leasingová splátka je zahrnována do nákladů, a podobně jako u úroku z úvěru dopadá na podnik jen částečně, vzniká zde daňová úspora.

Zdanění zisku ovlivňuje riziko podnikání. Daňové zákony umožňují podnikům, které se dostanou do ztráty, aby ji v následujících letech mohly odečíst od základu daně, a to nejlépe v sedmi bezprostředně následujících zdaňovacích obdobích.

Zdanění zisku podněcuje tvorbu některých typů rezerv a opravných položek, které jsou státem uznávány jako náklady pro účely zdanění. Tím v určité míře posiluje finanční stabilitu podniku. Jedná se např. o rezervy na opravy dlouhodobého majetku a opravné položky k některým pohledávkám.

Zdanění zisku ovlivňuje různé činnosti podniku z hlediska zájmů státu a celé společnosti. Např. od základu daně lze odpočítat hodnotu darů podnikem poskytnutých na financování vědy, vzdělání, kultury, školství, na účely sociální a zdravotnické v úhrnu až 2% základu daně.

Zdanění zisku ovlivňuje úvahy o zahraniční kapitálové účasti v podniku. Systém zdanění zisku je v různých zemích odlišný. Nižší zdanění vytváří příznivější podmínky pro příliv zahraničního kapitálu, což pozitivně ovlivňuje i platební bilanci země.

Zdanění zisku působí na dividendovou politiku. Dividendy jsou zdaňovány zvláštní sazbou 15%, a to okamžitě při jejich výplatě. Akcionáři se ale mohou rozhodnout, že dividendy nebudou vypláceny, a jim odpovídající zisk bude reinvestován. Získají tak kapitálový výnos ve formě předpokládané zvýšené tržní ceny akcie, který je zdaňován jiným způsobem. V ČR u fyzických osob po uplynutí jednoho roku není zdaňován vůbec, u právnických osob je zdaňován 31%.²³

---

²³ J. Valach a kol., Finanční řízení podniku, Ekopress, 1999, Praha, str. 33 - 35

4 Fondy podniku

4.1 Zákonný rezervní fond

Tvorba a čerpání rezervního fondu vyplývá z právních norem podnikatelských jednotek. Vytvářejí ho povinně kapitálové společnosti ze zisku běžného účetního období po zdanění nebo z jiných vlastních zdrojů, pokud to zákon nevylučuje. Dle zákona lze použít rezervní fond do výše stanoveného minimálního zůstatku pouze na krytí ztrát či k překonání nepříznivého průběhu hospodaření společnosti a nad výši stanoveného minimálního zůstatku k libovolným účelům. Hodnota rezervního fondu po odečtení hodnoty, v níž byl fond vytvořen povinně ze zisku, musí odpovídat vždy jmenovité hodnotě společnosti v podobě vlastních akcií a vlastních zatímních listů. Výši a způsob tvorby zákonných fondů upravuje obchodní zákoník.

Ostatní kapitálové fondy

Tvorba ostatních fondů v kapitálových společnostech vyplývá – podle právní formy podniku – ze společenských smluv, rozhodnutí valné hromady či rozhodnutí členské schůze družstva. Takovým fondem může být fond odměn, ze kterého může podnik vyplácet mzdové výdaje, které nelze z daňových nebo jiných důvodů zahrnovat do nákladů.²⁴

4.2 Emisní ážio

Emisním ážiem se rozumí část uznaných vkladů, které nefigurují v základním kapitálu kapitálových společností. Představuje kladný rozdíl mezi tržní a nominální cenou emitovaných akcií. Tento rozdíl vzniká ve větší míře u dalších emisí akcií po založení akciových společností, když tržní cena akcie – v důsledku příznivých výsledků hospodaření akciové společnosti a zvýšené poptávky po jejích akciích – stoupá. Emisní ážio se také označuje jako kapitál zhodnocený trhem jako dodatečný kapitál, který zvyšuje kapitál podniku. Náleží všem akcionářům a spolu se základním kapitálem tvoří vlastní kapitál.

4.3 Základní kapitál a možnosti jeho navýšení

Vytváření, zvyšování a snižování základního kapitálu společnosti vychází z obchodního zákoníku.

4.3.1 Akciová společnost

V případě akciové společnosti zakladatelé zabezpečují vytvoření základního kapitálu (pokud nejsou schopni vytvořit ho vlastními vklady) veřejnou výzvou k upisování akcií. K upisování akcii dochází

---

²⁴ P. Marek, T. Termer, Základy firemního financování, Nad zlato, 1991, Praha

zápisem do listiny upisovatelů. U peněžních vkladů je upisovatel povinen splatit alespoň 10% jmenovité hodnoty upsaných akcií do doby určené zakladatelem. Zápis do obchodního rejstříku vyžaduje upsání celé hodnoty základního kapitálu a splacení alespoň 30% základního kapitálu, které je tvořené peněžitými vklady. Ostatní nepeněžité vklady se stávají po vzniku akciové společnosti pohledávkami za akcionáři a jsou spláceny ve stanovami předepsaných lhůtách a v dohodnutém ocenění. Po zápisu do obchodního rejstříku obdrží upisovatel zatímní list nebo akcií. Minimální výše základního kapitálu akciové společnosti založené veřejnou nabídkou akcií činí 20 000 000 Kč, základní kapitál společnosti založené bez veřejné nabídky akcií musí činit alespoň 2 000 000 Kč.

Akciová společnost může podle obchodního zákoníku zvýšit základní kapitál upsáním nových akcií, vydáním dluhopisů s právem výměny za akcie v nominální hodnotě, vydáním nových akcií a jejich bezplatných rozdělením mezi akcionáře nebo zvýšením hodnoty dříve vydaných akcií nebo z vlastních zdrojů společnosti. O zvýšení základního kapitálu rozhoduje většinou valná hromada společnosti nebo představenstvo, pokud je usnesením valné hromady pověřeno.

4.3.2 Společnost s ručením omezeným

V případě společnosti s ručením omezeným je základní kapitál tvořen předem stanovenými vklady společníků. Minimální hodnota vkladu společníka musí činit alespoň 20 000 Kč, minimální výše základního kapitálu společnosti 200 000 Kč. Před podáním návrhu na zápis do obchodního rejstříku musí být každý peněžitý vklad splacen nejméně 30%. Celková hodnota splacených vkladů však musí činit minimálně 100 000 Kč. Společnosti s ručením omezeným zvýší svůj základní kapitál novými peněžitými a nepeněžitými vklady do společnosti nebo ze zisku.

4.3.3 Družstvo

Minimální výše zapisovaného základního kapitálu musí činit alespoň 50 000 Kč. Každý člen družstva musí splatit členský vklad do tří let, neurčí-li stanovy lhůtu kratší. Družstvo zvýší svůj základní kapitál dalšími členskými vklady nebo ze zisku.

4.3.4 Veřejná obchodní společnost

Na rozdíl od kapitálových společností není podmínkou vzniku společnosti vytvoření základního kapitálu. Pokud se společníci na jeho tvorbě dohodnou, pak představuje souhrn peněžitých i nepeněžitých vkladů společníků.

4.3.5 Komanditní společnost

V této společnosti jsou společníci rozděleni na komanditisty, kteří ručí za závazky společnosti do výše svého nesplaceného vkladu zapsaného v obchodním rejstříku, a na komplementáře, kteří ručí celým svým majetkem.

5 Aplikace na fiktivní firmu zahrnující problematiku úvěrového procesu v současných podmínkách Komerční banky a.s.

V jednotlivých kapitolách týkajících se obecné části jsem se zabývala teoretickými aspekty financování podniků. Především jsem se zaměřila na možnosti, které podniky v České republice mají, pokud potřebují finanční prostředky.

Nyní přistoupím k další části, a to praktické, ve které zohledním výše zmíněné teoretické poznatky v modelovém úvěrovém procesu. Myslím si, že právě tato praktická část je důležitou částí pro bakalářskou práci, neboť jejím posláním je nastínit daný problém a posléze ho i řešit nebo případně navrhnout alespoň nějaká řešení.

Vzhledem k tomu, že bankovní tajemství je vázáno i na jednotlivé úvěrové případy, nemohu vycházet pro zpracování praktické části ze skutečných údajů o klientovi a jeho podnikatelské činnosti. Pokusím se problematiku poskytování bankovních úvěrů aplikovat na fiktivní firmu s určitým podnikatelským záměrem.

Úvodem bych chtěla nejprve podotknout, že pro účely zpracování této části budu za vybrané bankovní úvěry považovat úvěry podnikatelské.

Při zpracování úvěrového případu jedné fiktivní firmy vycházím ze smyšleného podnikatelského záměru včetně smyšlených jmen podnikatelů.

5.1 Charakteristika firmy

Saturn je společnost s ručením omezeným se sídlem v Liberci, v severočeském regionu. Společnost byla založena dvěma společníky, kteří ve společnosti zastávají funkci jednatelů. Výše základního jmění je 420 000,- Kč. Každý ze společníků splatil 210 000,- Kč. Společnost Saturn s.r.o. čerpala krátkodobý úvěr na oběžné prostředky ve výši 4 000 000,- Kč u Komerční banky a.s. v Liberci. Tento úvěr je splatný k 1.5.2004.

Společnost Saturn s.r.o. vznikla 15. dubna 2000 se sídlem v areálu chemického podniku TONASO a.s.. V této době společnost převzala odpovědnost za poskytování externích služeb v oblasti strojní a elektro údržby ve společnosti TONASO a.s.

Nosným oborem činnosti je poskytování služeb v oboru ústředního vytápění, vodoinstalatérství, elektroinstalace a rozvodu plynu. Zajišťuje stavební činnost. Zpracovává rozpočty, podklady pro stavební povolení, podklady pro kolaudační řízení. Společnost vlastní oprávnění k revizím elektro, plyn, rozvodů a zařízení, jeřábů a tlakových nádob.

Posláním společnosti Saturn je dlouhodobě působit na stavebním trhu, poskytovat takové kvalitní služby, které budou vždy odpovídat požadavkům a očekávání zákazníků, a to při stále se zvyšující efektivitě společnosti. Společnost se řídí zájmy společníků firmy, v maximální možné míře respektuje požadavky na ochranu životního prostředí a svým zaměstnancům vytváří podmínky pro další osobní rozvoj. Cílem je svou činnost rozvíjet v rámci celé České republiky nejen jako dílčí dodavatel stavební části, ale i jako generální dodavatel stavby.

Jednatelé společnosti jsou Miloš Peterka a Martin Peterka. Přípravu a zpracování nabídek má na starost Jiří Khol. Tito mají společný sekretariát, který zastává Jaroslava Neškudlová. Účetní oddělení čítá 2 zaměstnance. Dále společnost zaměstnává 40 pracovníků dělnických profesí.

Saturn s.r.o. působí jen na českém trhu, na kterém je v daném oboru velká konkurence. Společnost však disponuje konkurenční výhodou v podobě pružnosti ve vyhovění zákazníkům oproti velkým konkurentům. Na straně odběratelů je však problém se špatnou platební morálkou, která značně ztěžuje finanční situaci společnosti. Společnost rok od roku zaznamenává růst tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb, což poskytuje prostor pro růst obchodní marže v následujícím období. To by do jisté míry kompenzovalo zmíněnou špatnou platební situaci. Od roku založení dochází k růstu hrubého zisku z 1 659 500 Kč na 2 740 000 Kč v roce 2003. Rozvaha společnosti je uvedena v příloze č. 4.

Obchodní obraty firmy činily v jednotlivých letech těchto částek:

1995	21.480.000,- Kč
1996	31.764.000,- Kč
1997	32.340.000,- Kč
1998	28.939.000,- Kč
1999	34.351.000,- Kč
2000	33.502.000,- Kč
2001	22.721.000,- Kč

Strojní vybavení odpovídá charakteru prováděných prací.

Společnost Saturn nemá dostatek finančních prostředků na splacení úvěru, k němuž má dojít 1.5.2004. Proto se její jednatelé rozhodli požádat v dubnu 2004 Komerční banku a.s. o poskytnutí úvěru nového.

6 Postup získání bankovního úvěru

6.1 Výběr vhodné banky

Klient na základě vlastního úsudku si vybere banku, která je svojí nabídkou pro něho nejvýhodnější. Měl by zvážit, jakou výši úrokové sazby daná banka požaduje, na jakou dobu a v jaké výši je ochotna finanční prostředky půjčit.

Ve většině případů si podnikatel vybere banku, jejímž klientem už je. Důvodem je výhodnější postavení při žádosti o úvěr, které banky svým klientům zaručují. Obecně platí, že čím lepší klient, tím výhodnější podmínky poskytnutí úvěru.

Firma si z výše uvedených důvodů zvolila Komerční banku, a.s. (dále jen KB) v Liberci jejímž klientem je od svého založení.

6.2 Výběr úvěrového produktu

Poté co se společníci rozhodnou žádat o nový úvěr, dojde k přeběžnému ústnímu projednání s osobním bankéřem, který má společnost Saturn s.r.o. na starost. Předmětem předběžného ústního projednání je:

- Druh úvěru, jeho cena (úroková sazba a poplatky);
- Výše úvěrové částky, způsob jejího čerpání a splácení;
- Doba, na kterou je úvěr požadován;
- Účel úvěru;
- Nabídka zajištění úvěru.

Po vylíčení současné situace společnosti Saturn, jim osobní bankéř předloží nabídku úvěrových produktů pro podnikatele, která je uvedena v příloze č.5.

Nabídka úvěrových produktů Komerční banky zahrnuje úvěry korunové i cizoměnové, úvěry krátkodobé se splatností do jednoho roku, úvěry střednědobé se splatností do čtyř let do pěti let a dlouhodobé úvěry se splatností nad 4 roky 5 let. U všech druhů úvěrů KB poskytuje úročení fixní nebo variabilní, vázané na sazby peněžního trhu a na sazby vyhlášené Komerční bankou, a.s. Při financování potřeb hypotečními úvěry může být splatnost až 20 let. Konkrétní podmínky jako způsob úročení, výše úrokových sazeb a splátkový režim jsou stanoveny individuálně.

6.2.1 Charakteristika a výhody vhodných úvěrových produktů

Pro potřeby společnosti Saturn s.r.o. by přicházely v úvahu Profi úvěr, Úvěr na oběžné prostředky v Kč nebo cizí měně, Úvěr na oběžné prostředky revolvingový v Kč nebo cizí měně a Úvěr na přechodný nedostatek finančních prostředků v Kč. Při výběru nejvhodnějšího úvěrového produktu je

třeba znát podrobnou charakteristiku daných úvěrů a z ní vyplývající výhody. Všechny potřebné informace jim poskytne osobní bankéř společnosti. Osobní bankéř dále společníkům pomůže s konečným rozhodnutím a je nápomocen při podání písemné žádosti o úvěr.

Profi úvěr

Profi úvěr je rychlý a zjednodušený úvěr speciálně připravený pro střední podniky. Díky výrazně zkrácenému a zjednodušenému schvalovacímu procesu je ideální pro operativní financování podnikatelských potřeb. Lze ho použít k profinancování oběžných prostředků, tj. zásob a pohledávek do lhůty splatnosti. Doba zpracování žádosti o Profi úvěr je při úvěru do 4 000 000 Kč do pěti pracovních dnů. Profi úvěr je zajištěn avalem na krycí blankosměnce. Úvěr nad 1 000 000 Kč se dále zajišťuje standardními zajišťovacími prostředky, tj. zejména ručením, zástavním právem k nemovitostem, zástavním právem k věci movité, zástavním právem k pohledávce. Profi úvěr je poskytován s dobou splatnosti až pět let. Klient má možnost si zvolit požadovanou dobu splatnosti dle vlastních preferencí a potřeb. Čerpání úvěru probíhá jednorázově, postupně v případě účelového čerpání proti předkládaným dokladům nebo opakovaně v případě revolvingového úvěru. Jistina a úroky se splácí podle volby podnikatele postupně měsíčními splátkami, úroky se splácí od měsíce následujícího po zahájení čerpání úvěru, jistina se splácí od měsíce následujícího po vyčerpání úvěru, nebo revolvingovým způsobem. Profi úvěr je úročen pohyblivou úrokovou sazbou, vázanou na Referenční sazbu Komerční banky, a.s.

Výhody Profi úvěru jsou výrazně zkrácená doba schvalovacího procesu, redukováný počet požadovaných dokumentů, předem specifikované dokumenty pro schvalovací proces, snížená výše poplatku za vyhodnocení žádosti o úvěr a realizaci úvěru oproti standardním úvěrům, neomezená minimální výše úvěru, široká možnost využití úvěru na financování investic i oběžných prostředků a příznivá výše úrokové sazby

Úvěr na oběžné prostředky revolvingový v Kč nebo cizí měně

Úvěr je určen k profinancování zejména pohledávek do (obvyklé) lhůty splatnosti v tuzemsku a v zahraničí. Oběžné prostředky lze úvěrovat jako celek, nebo se na každý jednotlivý druh oběžných prostředků poskytuje samostatný úvěr. Úvěr se poskytuje maximálně do předpokládané celkové výše oběžných prostředků, nebo konkrétních druhů oběžných prostředků. Úvěr se používá k přímému zaplacení potřeb. Nelze-li úvěr takto účelově použít, převádí se na běžný účet klienta. V těchto případech účelovost použití finančních prostředků banka následně ověřuje. Úvěr je poskytován jako krátkodobý nebo střednědobý. Úroková sazba je pohyblivá. Úroky hradí klient měsíčně, event. čtvrtletně, a to v termínech dohodnutých ve smlouvě o úvěru. Metoda úročení se sjednává ve smlouvě o úvěru.

Čerpaná výše úvěru je upřesňována podle požadavku klienta. O splátky provedené do termínu sjednaného ve smlouvě se zvyšuje nečerpaná část úvěru. Vytváří stálé prostředí a jistotu, že v případě potřeby může klient úvěr čerpat a současně i splácet. Umožňuje operativně reagovat na výkyvy v oběžných prostředcích klienta.

Úvěr na oběžné prostředky v Kč nebo cizí měně

Podmínky tohoto úvěru jsou podobné jako u předchozího. Rozdílnosti jsou následující:

- Úvěr se poskytuje maximálně do předpokládané výše oběžných prostředků nebo konkrétních druhů oběžných prostředků k určitému datu.
- Úvěr je možno čerpat a jistinu splácet jednorázově nebo postupně, ve smluvně dohodnutých termínech.
- Úvěr je poskytován jako krátkodobý, střednědobý nebo dlouhodobý.
- Úroková sazba je pevná nebo pohyblivá.

Tento úvěr poskytuje dostatečný prostor pro volbu varianty úvěrování a umožňuje úvěrovat konkrétní druhy oběžných prostředků a tím zabezpečit účelové použití poskytnutého úvěru. U stavebních organizací lze tímto úvěrem kryt i zásoby z titulu nedokončené výroby, které nejsou kryty zálohami.

Úvěr na přechodný nedostatek finančních prostředků v Kč

Úvěr je určen na profinancování přechodného, klientem nezaviněného nedostatku finančních prostředků, na krytí potřeb vyplývajících z jeho podnikatelské činnosti. Poskytnutí úvěru předchází podrobná finanční analýza příčin vzniku finančních potíží klienta, jejímž výsledkem musí být zjištění, zda úvěr nebude kryt dlouhodobé, klientem nezaviněné nedostatky v hospodaření. Úvěr lze použít jako zdroj pro financování pohledávek po lhůtě splatnosti, pro výplatu mezd, profinancování časového nesouladu mezi vznikem potřeby a zabezpečením jejího finančního krytí apod. Úvěr je poskytován jako krátkodobý a ve výjimečných případech jako střednědobý. Úvěr se obvykle čerpá jednorázově, a to buď účelově k přímé platbě, nebo převodem na běžný účet klienta apod. Úroková sazba je pevná nebo pohyblivá. Úroky hradí klient měsíčně, event. čtvrtletně, a to v termínech dohodnutých ve smlouvě o úvěru.

Výhodou tohoto úvěru je že, umožňuje překlenout momentální, krátkodobé a nezaviněné finanční problémy. Jednorázové čerpání úvěru umožňuje okamžité řešení finančních problémů.

Podnikatelské úvěry na běžných účtech

Úvěry na běžných účtech podnikateli umožní překonání krátkodobého nedostatku finančních prostředků.

Běžný (kontokorentní) účet je zvláštním typem běžného účtu, na kterém se sjednává možnost vzniku debetního zůstatku (kontokorentního úvěru) po určitou dobu a do určité výše za sjednanou úrokovou sazbu a sjednaných podmínek.

6.2.2 Konečné rozhodnutí

Společníci se na doporučení osobního bankéře rozhodli žádat o krátkodobý revolvingový úvěr na oběžné prostředky.

Dále se jednatelé na doporučení osobního bankéře dohodli na zajištění úvěru krátkodobými pohledávkami z obchodního styku, jejichž celková výše byla v době podání žádosti o úvěr 15 106 000,- Kč.

6.3 Vypracování žádosti o úvěr

Žádost o úvěr musí obsahovat následující náležitosti:²⁵

1. název podniku (jméno a příjmení fyzické osoby), adresa, identifikační znaky;
2. předmět podnikatelské činnosti, doklad o právní subjektivitě;
3. účel užití úvěru;
4. výše požadovaného úvěru;
5. data předpokládaného čerpání a splácení úvěru;
6. způsob čerpání úvěru;
7. rozbor finanční a důchodové situace klienta;
8. nabídka způsobu zajištění úvěru.

6.3.1 Žádost o poskytnutí úvěru u Komerční banky a.s.

Žádost o poskytnutí úvěru je formulář KB, ve kterém žadatel vyplňuje informace týkající se identifikace společnosti, požadovaného úvěru, splácení jistiny, možného zajištění úvěru a ceny za realizaci úvěru. Součástí žádosti je čestné prohlášení žadatele, seznam příloh žádosti, formulář týkající se vlastnických vztahů a majetkových podílů, rozbor pohledávek, závazků a dodavatelsko-odběratelských vztahů, prohlášení o vlastnictví majetku a závazcích a formulář týkající se ostatních doplňujících údajů. Seznam příloh se liší od typu úvěru – jeho účelu, zajištění a doby splatnosti.

Seznam příloh žádosti o úvěr, které KB požaduje od společnosti Saturn:

1. Doklady opravňující k podnikatelské činnosti a jiné doklady:
  - Výpis z obchodního rejstříku (ne starší 3 měsíce),
2. Účetní výkazy dle formy účetnictví, tj. v případě firmy, jenž vede podvojný účetnictví:
  - Přiznání k dani z příjmů (s razítkem Finančního úřadu),
  - Účetní závěrka (rozvaha, výkaz zisků a ztrát, příloha k účetní závěrce, zpráva auditora),
  - Příloha dopl. údajů k účetním výkazům,
  - Rozbor pohledávek a výkazů a dodavatelsko-odběratelských vztahů
3. Ostatní:
  - Doklady prokazující splnění všech závazků vůči Finančnímu úřadu, Okresní správě sociálního zabezpečení a Zdravotní pojišťovně (ne starší 30 dnů),
  - Vlastnické vztahy, majetkové podíly,
  - Prohlášení o vlastnictví majetku a závazcích (v případě společného jmění manželů i podpis manželky),
  - Sestava pohledávek k zajištění

²⁵ Landerová, Jáčová, Nesládková: “Obchodní bankovníctví”, TUL, 2002, Liberec, str. 143

V žádosti klient uvede, zda požaduje pevnou nebo pohyblivou úrokovou sazbu. Pevná úroková sazba je po celou dobu trvání úvěrového obchodu neměnná. Pevná úroková sazba pro revolvingový úvěr na oběžné prostředky se nazývá kontokorentní referenční úroková sazba. U KB byla tato sazba v době podání žádosti společnosti Saturn o úvěr 2,35 % p.a. Pohyblivá úroková sazba se od roku 1995 skládá z referenční sazby, která je vyhlášována ČNB a neustále se mění. KB pro tyto potřeby používá jednoměsíční až šestiměsíční sazbu PRIBOR, která je v době podání žádosti společnosti Saturn o úvěr 2,03 – 2,12 % p.a. Další složku tvoří tzv. pevná odchylka, která je po celou dobu trvání obchodního případu neměnná. Na výši pevné odchylky mají vliv standardní rizikové náklady, které jsou stanoveny pro konkrétní skóringové pásmo a obchodní případy. Výši rizikových nákladů ovlivňuje zajištění úvěrového obchodu. Součástí pevné odchylky je tzv. marže, která vyjadřuje zisk z aktivního obchodu. Pevná odchylka u krátkodobého úvěru není přesně stanovena, ale v praxi se pohybuje v rozmezí od 1,5 % - 4,0 %.

Jednatelé společnosti Saturn s.r.o. se rozhodli pro pohyblivou úrokovou sazbu.

Dále se jednatelé společnosti Saturn s.r.o. rozhodli, že úvěr budou čerpat po dobu jednoho roku jednorázově na úhradu stávajícího úvěru, splatí ho jednorázově, úroky budou splácet měsíčně, vždy k ultimu měsíce, a že cena za realizaci bude splácena jednorázově a nebude o ní navýšen úvěr.

Vyplněná žádost společnosti Saturn s.r.o. o úvěr vč. příloh je uvedena v příloze č. 1.

6.4 Předání žádosti do banky a rozhodnutí o poskytnutí úvěru

Přidělení bankovního úvěru je vždy spojeno s úvěrovým rizikem. Jedná se o to, že jedna ze stran ve finanční transakci nebude ochotna jednat dle podmínek smlouvy a tím dojde k finanční újmě partnera. Nejběžnější případ je ten, kdy klient banky nesplatí úvěr. V dnešní době využívají banky při vyhodnocování úvěrového rizika počítačovou techniku, což platí především pro úvěry poskytovaným právnickým osobám. V tomto případě používají statistické metody. Základní informace o finančních a majetkových poměrech a pověsti žadatele zpracovává program, který vyhodnotí, zda je možné tomuto žadateli úvěr poskytnout, či nikoli.

Další činností banky je limitování úvěru. Pod úvěrovým limitem se rozumí stanovení nejvyšší částky úvěru, kterou je banka ochotna poskytnout dlužníku s přihlédnutím k rizikům spojených s žadatelem.

26

---

²⁶ Polidar Vojtěch: Management bank a bankovních obchodů, 2. vyd., Ekopress Praha 1999, str. 225

Podle jednotlivých ukazatelů může banka provést jednoduché hodnocení (rating) klienta. Banka rozděluje žadatele o úvěr do několika tříd, např. na klienty úvěrově nezpůsobilé (nadprůměrné nebo stabilně průměrné), klienty problematické (průměrně hospodařící s občasnými výkyvy) a klienty úvěrově nezpůsobilé (dlouhodobě podprůměrné s častými platebními obtížemi). Poslední jmenovaná skupina přináší největší úvěrové riziko. Průměrně hospodařícím klientům banka úvěr obvykle limituje za účelem omezení rizik, která jsou spojena s jejich možnou platební neschopností. Nadprůměrně hospodařícím podnikům banka poskytne úvěr zpravidla v požadované výši a s výhodnou úrokovou sazbou.

Konkrétní východiska pro hodnocení klientů jsou součástí bankovního know-how. Klient se dozví jen rozhodnutí banky, zda mu požadovaný úvěr poskytne nebo ne. Nicméně na základě obecně známých postupů zkoušky úvěrové způsobilosti dlužníka může klient do jisté míry usuzovat na její výsledek.

6.4.1 Zkouška úvěrové způsobilosti dlužníka

Zkouška úvěrové způsobilosti dlužníka předchází poskytnutí úvěru a je nedílnou součástí projednávání každé žádosti o úvěr. Tato zkouška přináší komplexní zhodnocení veškerých rizik, která mohou vzniknout pro banku úvěrovým vztahem ze strany úvěrového žadatele. Podle výsledku této zkoušky se banka rozhoduje o tom, zda a za jakých podmínek úvěr klientovi povolí a poskytne.

Zkouška úvěrové způsobilosti dlužníka zahrnuje tři části. První z nich je zkouška právních poměrů žadatele, druhou částí je zkouška osobní důvěryhodnosti a třetí je zkouška jeho hospodářské a finanční situace.

6.4.1.1 Zkouška právních poměrů žadatele

Účelem zkoušky právních poměrů je v první řadě ověřit, že žadatel o úvěr splňuje právní předpoklady k uzavírání hospodářských závazků. Společníci musí předložit výpis z obchodního rejstříku, a to buď originál nebo notářem ověřený, popř. si banka ověří vlastní kopii z originálu společníků. Dále musí být k žádosti o úvěr přiložena společenská smlouva a ofocené občanské průkazy společníků. Předložením těchto dokumentů a kontrolou souladu s obchodním rejstříkem na internetu považuje banka právní způsobilost žadatele za prokázanou.²⁷ Důležitou roli pro banku zde hraje i právní úprava majetkových vztahů žadatele o úvěr. Banka se zajímá o vymezení majetkové odpovědnosti těch společníků, kteří ručí neomezeně a solidárně celým svým jměním, neboť při eventuálním úpadku společnosti by mohly mít tyto skutečnosti závazný dopad. V případě, že podniká jeden z manželů je třeba vyjasnit i otázku využívání majetku v bezpodílovém vlastnictví, z něhož by měla být uspokojena bankovní pohledávka. Proto musí prohlášení o majetku podepsat i manželky obou společníků.

---

²⁷ www.justice.cz

6.4.1.2 Zkouška osobní důvěryhodnosti podnikatele

Tato zkouška vyplývá z komplexní kladné charakteristiky, která se posuzuje z vlastností prokázaných na základě pozitivních (současných i předchozích) zkušeností banky s daným klientem. Jedná se

o dlouhodobě dobré zkušenosti, na jejichž základě získá banka důvěru, že dlužník dostojí svým závazkům i v budoucnosti. Zvláštní význam má tato zkouška v případě, že banka poskytuje klientovi úvěr nejištěný.

Zkouška osobní důvěryhodnosti žadatele zahrnuje:

- kontrolu splácení, prověření historie u banky (poplatnost, vynucené prolongace – odklad splátek – snížení splátek z důvodu nedostatku finančních prostředků);
- kontrolu existence negativních informací (exekuce na běžném účtě, nepovolené debety, neplnění z ručitelských prohlášení, podezřelé transakce na běžných účtech, kontrola vývoje kreditních obrátů na účtech);
- kontrola plnění smluvních podmínek (předkládání podkladů – včasnost, úplnost informací, výkazů, úroveň zpracování);
- informace o subjektu (bankovní informace z jiných peněžních ústavů, Centrální registr úvěrů = mezibankovní databáze pro kontrolu splátkové disciplíny, reference od dodavatelů/odběratelů, potvrzení od Finančního úřadu, Okresní správy sociálního zabezpečení a Zdravotní pojišťovny o úhradě závazků)

Veškeré informace a zkušenosti jsou však velmi relativní, mohou být mnohdy neúplné a zkreslené. Dosavadní dobré zkušenosti pochopitelně nemohou plně zaručit, že tomu tak bude i v budoucnu.

6.4.1.3 Zkouška hospodářské a finanční situace podnikatele

Účelem této zkoušky je posouzení skutečných hospodářských poměrů žadatele o úvěr a zhodnocení, proč o úvěr žádá. Následuje rozhodnutí o povolení či nepovolení úvěru, v kladném případě další ujednání o jeho výši, lhůtě splatnosti, výši úroků a jištění úvěru. KB rozlišuje zkoušku hospodářské způsobilosti podle toho, zda klient žádá úvěr krátkodobý či dlouhodobý. V případě krátkodobého úvěru je zkouška méně rozsáhlá a méně náročná.

Klient, který žádá banku o úvěr, musí vybrané bance předložit potřebné podklady, na jejichž základě banka provede komplexní zkoušku hospodářské způsobilosti. Rozsah těchto podkladů se liší dle toho, zda jde o klienta nového nebo známého, zda žádá o úvěr poprvé nebo opakovaně a rovněž dle typu úvěru – jeho účelu, zajištění a doby splatnosti. Mezi tyto podklady patří v případě firmy Saturn účetní rozvaha, výkaz zisku a ztrát, soupis majetku, cash flow, údaje o vývoji a stavu zakázek, investiční a finanční plán podniku a další podklady dle potřeby.

Rozvaha je účetní výkaz, ve kterém je přehledně uspořádán majetek v peněžním vyjádření a poskytuje tak základ pro zhodnocení finanční situace podniku. Výkaz zisků a ztrát informuje o výši hospodářského výsledku z provozní, finanční a mimořádné činnosti, a také o celkové výši hospodářského výsledku za dané účetní období před zdaněním a po zdanění daní z příjmu. Přehled o peněžních tocích (cash flow) vysvětluje rozdíl mezi stavem peněžních prostředků na počátku a konci účetního období. Z tohoto výkazu musí být jasně patrný změny ve výši peněžních prostředků.

Komplexní zkouška hospodářské způsobilosti dlužníka se skládá ze dvou navazujících částí, ze zhodnocení obchodní a finanční situace klienta. Analytické oddělení KB, a.s. porovná ultimové účetní výkazy s přihlédnutím k vývoji na základě aktuálních účetních výkazů, popř. porovnává současnou situaci s prognózou, tj. modeluje vývoj finanční situace a dopadu úvěrové angažovanosti do výsledků společnosti Saturn.

Zhodnocení obchodní situace klienta

Obvykle se posuzuje postavení klienta na trhu z hlediska jeho pověsti, kvality produkce, podílu na trhu, úrovně obchodovatelných cen a nákladů v porovnání s ostatními konkurenty. Dále se zjišťuje prosperita podnikání (nadprůměrná, průměrná, podprůměrná) a její růst (rovnoměrný, nepravidelný). Banka rovněž provádí oborové hodnocení klienta, hodnotí dosavadní a budoucí vývoj příslušného oboru (konjunktura, stabilita, pokles).

Zhodnocení finanční situace klienta

Tato část má za úkol zjistit finanční a majetkovou situaci podnikatele pomocí sestavení poměrových ukazatelů, následné hodnocení těchto ukazatelů v čase, hodnocení vzájemných vztahů mezi poměrovými ukazateli, jejich konečné vyhodnocení a návrhy možných opatření.

KB se rozhoduje na základě porovnání jejich vývoje v čase. Základní poměrové ukazatele tvoří celková zadluženost, úrokové pokrytí, běžná likvidita, obrátkovost krytých pohledávek z obchodního styku a obrátkovost krytých závazků z obchodního styku.

Výpočet poměrových ukazatelů na základě údajů uvedených v kalkulaci pro rok 2003

Ukazatel úrokového krytí

Ukazatel úrokového krytí = (zisk před zdaněním + nákl. úroky) / nákl. úroky

Ukazatel úrokového krytí = $(2\,740\,000 + 198\,000) / 198\,000 = 14,8$ krát

Tento ukazatel vyjadřuje schopnost klienta splnit splátky úroku. Firma Saturn je téměř patnáctkrát schopna uhradit ze svého zisku požadované roční úroky. Výsledek tohoto ukazatele je velmi příznivý, neboť optimální vývoj ukazatele je > 2.5 . Toto kritérium firma splňuje a v jednotlivých letech jsou hodnoty charakteristické pro úrokové krytí následující: 2001 = 10,1 krát; 2002 = 13,8 krát; 2003 = 5,1 krát; 2004 = 14,8 krát.

Běžná likvidita

Běžná likvidita = (oběžná aktiva / krátkodobé závazky)

Běžná likvidita = $(22\,697\,000 / 13\,639\,000) = 1.7$

Tento ukazatel se především používá pro běžnou orientaci o platební pohotovosti klienta. Výsledek běžné likvidity činí 1,7, což nezapadá do optimální rozpětí (2,0 - 2,5). Za pozitivní lze považovat fakt, že v ostatních letech se společnost pohybovala v doporučených mezích. Optimální vývoj ukazatele v tržních ekonomikách je $> 2,5$. Výsledky ukazatele běžné likvidity pro rok: 2000 = 2,8; 2001 = 3,0; 2002 = 2,9; 2003 = 1,9; 2004 = 1,7.

Celková zadluženost (věřitelské riziko)

Celková zadluženost = $[(\text{cizí zdroje} + \text{ostatní pasiva}) / \text{pasiva celkem}] * 100$.

Celková zadluženost = $[(18\,869\,000 + 13\,000) / 27\,866\,000] * 100 = 67.7 \%$

Tento ukazatel vyjadřuje míru krytí majetku klienta cizími zdroji, která činí 67,7 %. Zadlužení je zapříčiněno čerpáním již zmíněného úvěru ve výši 4 000 000 Kč, proto KB stanovila jako přijatelnou hodnotu ukazatele celkové zadluženosti $< 80 \%$. Toto kritérium společnost Saturn s.r.o. splňuje. Hodnoty tohoto ukazatele pro jednotlivé roky jsou následující: 2001 = 26,3 %; 2003 = 22,1 %; 2002 = 70,1 %; 2004 = 67,7 %.

Doba obratu krytých pohledávek z obchodního styku

Doba obratu pohledávek = $\text{pohledávky} / (\text{roční tržby} / 360)$

Doba obratu pohledávek = $15\,106\,000 / (67\,441\,000 / 360) = 81$

V roce 2004 byla většina pohledávek zaplacená po 80 dnech, což ukazuje na špatnou platební morálku odběratelů a objasňuje nedostatek finančních prostředků.

Doba obratu krytých závazků z obchodního styku

Doba obratu závazků = $\text{závazky} / (\text{roční tržby} / 360)$

Doba obratu závazků = $12\,848\,000 / (67\,441\,000 / 360) = 69$

Ukazatel doby obratu krytých závazků z obchodního styku vyjadřuje průměrnou dobu splácení ve dnech, která činí téměř 69 dnů, což je hodnota, která odpovídá současné situaci společnosti Saturn s.r.o.

6.5 Sepsání úvěrové smlouvy

Banka posoudí jednotlivé údaje, vyžádá si eventuelní doplňující údaje a dohodne konečnou podobu a podmínky úvěrové smlouvy, včetně postihu klienta při jejím nesplnění. Poté co banka klienta seznámí se svými požadavky, se klient rozhodne, zda smlouvu podepíše. Pokud dojde k podepsání úvěrové smlouvy oběma stranami, je banka zavázána poskytnout finanční prostředky danému klientu, a na druhé straně klient je povinen čerpat a splácet poskytnutý úvěr předepsaným způsobem. Obě strany jsou vázány úvěrovou smlouvou.

KB po provedení zkoušky úvěrové způsobilosti společnosti Saturn s.r.o. nabídla této společnosti revolvingový úvěr na oběžné prostředky v Kč za následujících podmínek:

- Limit úvěru 4 000 000,- Kč;
- Účel úvěru: profinancování pohledávek z obchodního styku do lhůty splatnosti;
- čerpání úvěru za podmínek uvedených v Žádosti o čerpání úvěru;
- Úhrada jistiny bude provedena tak, že v termínu splatnosti bude zůstatek jistiny splacen jednorázově, a to v Kč;
- pohyblivá úroková sazba 1M PRIBOR 2,92 % p.a. ze zůstatku jistiny;
- Pro výpočet úroků z prodlení bude použita sazba vyhlášována až do maximální celkové výše sazby, která je tvořena součtem z částky až kontokorentní referenční sazby KB a částky až 30 % p.a.;
- Poskytnutí veškerých služeb spojených s úvěrem, jejichž cena je vyhlášována a publikována v Sazebníku Komerční banky a.s.;
- Cena za rezervaci zdrojů ve výši 30 % p.a. z nečerpané části úvěru. Tato cena se vypočítává úrokovou metodou s využitím počtu dnů 365/365 a hradí se měsíčně ode dne uzavření smlouvy;
- Zajištění úvěru v rozsahu a způsobem uvedeným v samostatné smlouvě uzavřené mezi dlužníkem a KB, a.s., kdy zajištěním se rozumí zástavní právo k pohledávce – pohledávky z obchodního styku.

Výše zmíněné požadavky společnosti Saturn s.r.o. vyhovují.

Po dokončení jednání o podmínkách úvěrové smlouvy bankovní pracovníci vyhotoví návrh na poskytnutí úvěru a předkládají jej vedení banky k rozhodnutí, příp. ke schválení. Je-li výsledek rozhodnutí kladný, banka uzavírá s klientem úvěrovou smlouvu podle platných zákonných předpisů (v ČR – obchodní zákoník). V úvěrové smlouvě jsou obsaženy definitivně stanovené podmínky, shodné s většinou bodů žádosti o úvěr.

Konkrétní podmínky KB uvedené v dané smlouvě jsou následující:

- hodnota pohledávek zastavených dle „Smlouvy o poskytnutí zajištění“ ve prospěch KB musí vždy dosahovat minimální výše 8 000 000,- Kč. Tato hodnota je stanovena KB v souladu s pravidly obezřetnosti vyplývajícími z principů obsažených v zákoně o bankách a opatřeních vydaných ČNB.
- Společnost Saturn s.r.o. je jakožto poskytovatel zajištění povinna při uzavření smlouvy podepsat společné oznámení KB a poskytovatele zajištění o zastavení pohledávek ve prospěch KB.
- Splněním zastavených pohledávek tyto zanikají a dochází ke snížení hodnoty zajištění. Proto poskytovatel zajištění je povinen vždy do pátého pracovního dne před splatností pohledávek doručit KB seznam nově vzniklých pohledávek, zejména z obchodního styku, které mají být zastaveny ve prospěch KB. Seznam musí obsahovat informace o pohledávkách požadované KB. Pohledávky uvedené v příloze dodatku nesmí být po splatnosti a musí existovat důvodný předpoklad, že budou řádně zaplacený.

- KB bude dle svého uvážení, zpravidla alespoň do pátého pracovního dne následujícího měsíce za měsíc předcházející, posuzovat podmínky případného převodu plnění ze zastavených pohledávek na poskytovatele zajištění. V případě, že splatné pohledávky KB (nebo jejich část) budou v dané době splaceny, a to včetně příslušenství, a zároveň hodnota v dané době zastavených pohledávek bude činit alespoň 110% aktuální výše pohledávek KB ke dni, kdy bude hodnota určována, převede KB na poskytovatele zajištění plnění přijatá od dlužníků zastavených pohledávek.
- V případě, že dlužník bude v prodlení s úhradou některé z pohledávek KB či její části, a to včetně příslušenství, je KB oprávněna použít prostředky přijaté od dlužníků zastavených pohledávek na uspokojení takovéto dlužné pohledávky KB.
K uspokojení pohledávek KB je KB oprávněna vykonat zástavní právo prodejem zřídit zajištění určitých pohledávek.

Smlouva o revolvingovém úvěru a smlouva o poskytnutí zajištění, které společnost Saturn uzavřela s KB, a.s. v Liberci, jsou uvedeny v příloze č. 2. V těchto smlouvách se obě strany dohodly na všech výše uvedených podmínkách a na níže uvedených obecných a specifických podmínkách pro poskytnutí úvěru.

6.5.1 Zajištění

Zajištění úvěru je důležité pro uplatnění věřitelských nároků banky vůči dlužníkovi a k zamezení ztrátám banky v případě neschopnosti dlužníka plnit svůj úvěrový závazek.

Jak bylo výše uvedeno KB, a.s. požaduje zajištění tohoto úvěrového obchodu zástavním právem k pohledávkám z obchodního styku. Toto zajištění je třeba stvrdit „Smlouvou o poskytnutí zajištění“. Nedílnou součástí této smlouvy o poskytnutí zajištění jsou ujednání o příslušném druhu zajištění, vymezující zejména předmět zajištění a všeobecné podmínky zajištění KB, a.s. Součástí této smlouvy je i vymezení jednotlivých zajištěných pohledávek KB uvedené v příslušných smlouvách či jiných právních úkonech, na základě kterých vznikly. Přílohou této smlouvy je specifikace zastavených pohledávek, která obsahuje název, IČ a sídlo odběratele, specifikace dokladu/faktury, datum vystavení, datum splatnosti a částku zastavených pohledávek v Kč.

6.5.2 Náklady úvěru

Na základě podmínek čerpání úvěru stanovených KB lze vypočítat přibližné náklady nabízeného úvěru.

Kalkulace splátek úroků

Měsíční úroky = 1M PRIBOR + 2,92 % p.a. ze zůstatku jistiny.

Ceny za služby související s poskytnutím úvěru

1. Cena za zpracování a vyhodnocení žádosti o úvěr:
0,3 % z objemu požadovaného úvěru, tj. 12 000,- Kč. Tato cena se platí jednorázově, a to ještě před podáním žádosti o úvěr. Tato cena je nevratná, a to i v případě neschválení úvěru.
2. Cena ze realizaci úvěru:
0,6% z objemu poskytnutého úvěru, tj. 24 000,- Kč. Tato cena se rovněž splácí jednorázově, a to po uzavření smlouvy o poskytnutí úvěru.
3. Cena za rezervaci zdrojů:
0,3% z nečerpané části úvěru, přičemž nečerpanou částí úvěru se rozumí denní výše rozdílu mezi limitem a skutečně čerpanou částkou úvěru do dne splatnosti úvěru. Tato cena se platí měsíčně ode dne podepsání „Smlouvy o revolvingovém úvěru“, je splatná ke konci kalendářního měsíce, nejpozději však do 5 pracovních dnů po jeho skončení.
4. Cena za spravování úvěrového účtu: 700,- Kč měsíčně.

Výše těchto cen je vyhlášována a publikována v Sazebníku KB a.s. Úhradu cen za poskytnuté služby spojené s úvěrem provádí KB bez dalšího příkazu dlužníka z účtu dlužníka vedeného v Kč u KB, s čímž dlužník vyslovuje souhlas ve „Smlouvě o revolvingovém úvěru“.

6.6 Čerpání a splácení úvěru

Po uzavření úvěrové smlouvy následuje její plnění, banka úvěr poskytuje a rovněž klient – dlužník plní své závazky ze smlouvy plynoucí. S tím souvisí bankovní kontrola, kdy banka musí po poskytnutí úvěru průběžně kontrolovat vývoj a plnění podmínek úvěrové smlouvy. Tato kontrola závisí na typu poskytnutého úvěru a spočívá v tom, že se v určitých intervalech opakuje zkouška hospodářské způsobilosti klienta (např. úvěry s nízkým rizikem stačí hodnotit ročně, ale úvěry s vysokým rizikem měsíčně nebo i častěji). Banka si tak ověří, zda nedochází ke zhoršování finanční situace dlužníka a zda byl poskytnutý úvěr použit na sjednaný účel.

Společnost Saturn s.r.o. bude poskytnutý úvěr čerpat jednorázově, a to na splacení předešlého úvěru v den jeho splatnosti. Dále bude měsíčně splácet úroky, vždy k ultimu měsíce. Jistinu společnost splatí jednorázově nejpozději do 22.4.2005. KB předává oznámení o výši pohledávky evidované KB měsíčně na adresu společnosti Saturn s.r.o. Komerční banka a.s. bude provádět hodnocení plnění podmínek „Smlouvy o revolvingovém úvěru“ ve čtvrtletní periodicitě.

Vzhledem k výše zmiňované nutnosti kontrol vývoje a plnění podmínek úvěrové smlouvy si KB již ve „Smlouvě o revolvingovém úvěru“ vymínila následující:

- 1) Dlužník bude bance čtvrtletně předkládat výkazy v rozsahu rozvahy a výkazu zisků a ztrát do 25. dne po skončení čtvrtletí.

2) Dlužník bance předloží předběžné výkazy v rozsahu rozvahy a výkazu zisků a ztrát, a to do 25.2. roku následujícího po skončení účetního období.

3) Dlužník bance předloží účetní závěrku, tj. rozvahu, výkaz zisků a ztrát a přílohu, včetně kopie přiznání k dani z příjmů opatřené prezenčním razítkem finančního úřadu, kterému je dlužník povinen předkládat toto přiznání, prokazujícím převzetí originálu, a to do 31.3. roku následujícího po skončení účetního období.

4) Dlužník bude předkládat bance vždy do 10. dne v měsíci přehled svých pohledávek z obchodního styku, které vykázal ve svém účetnictví, v následujícím členění:

- pohledávky ve lhůtě splatnosti v min. výši 8 mil. Kč,
- pohledávky po lhůtě splatnosti.

Sestava pohledávek bude obsahovat následující údaje: název dlužníka, IČ, sídlo, číslo faktury, datum vystavení faktury, datum splatnosti faktury a částka v Kč. Banka je oprávněna vyloučit ze zastavovaných pohledávek ty pohledávky, u nichž bude mít pochybnosti o jejich bonitě.

5) Dlužník je povinen měsíčně vždy do 15. dne v měsíci uzavřít smlouvu o poskytnutí zajištění s ujednáním o zástavě pohledávek (resp. dodatek k původní smlouvě), které jsou identifikovány ve „Smlouvě o revolvingovém úvěru“.

6) Dlužník je povinen po celou dobu trvání závazků vyplývajících z této „Smlouvy o revolvingovém úvěru“ bude ukazatel celkové zadluženosti činit maximálně 80%.

7) Dlužník je povinen veškeré peněžní prostředky ze své činnosti vést na účtech u Komerční banky, a.s.

8) Dlužník nemůže po celou dobu existence závazků vyplývajících ze "Smlouvy o revolvingovém úvěru" neposkytnout jinému věřiteli bez předchozího písemného souhlasu banky žádnou formu zajištění svých závazků nebo závazků třetích osob, zejména nesjedná

- zástavní právo nebo věcné břemeno či právo nájemní k jakýmkoliv nemovitostem,
- zástavní právo k jakýmkoliv movitým věcem,
- zástavní právo k jakýmkoliv pohledávkám, jejichž je věřitelem,
- zajišťovací převod práva k jakýmkoliv věcem nebo pohledávkám, jejichž je věřitelem.

Tento závazek dlužníka se vztahuje ke všem věcem, které vlastní nebo bude vlastnit, a ke všem pohledávkám, které existují nebo budou existovat v době trvání závazků vyplývajících z této "Smlouvy o revolvingovém úvěru".

Objeví-li se při hodnocení určité nedostatky nebo jejich náznaky, sjednávají se nápravná opatření, konkrétní a termínovaná, a posléze se rovněž kontroluje jejich plnění a účinnost. V závažných případech banka přistupuje k sankcím, např. ke zvýšení úrokové sazby, vypovězení úrokové smlouvy, k okamžitému jednorázovému splacení úvěru apod.

Zjistí-li banka při kontrole plnění úvěrových podmínek, že je ohrožena návratnost úvěru, musí posoudit možnosti dalšího postupu, jimiž jsou:

- Pokračování úvěrového vztahu s možností prolongace jeho splatnosti;
- Zastavení dalšího splácení úvěru;
- Předčasné vypovězení a okamžité splacení úvěru;
- Další možnosti dle konkrétní situace klienta a příčin, které způsobily neplnění úvěrových podmínek.

V případě nenávratnosti úvěru přichází na řadu realizace zajištění úvěru.

7 Závěr

Úkolem této bakalářské práce bylo nastínit proces, jímž musí podniky procházet, žádají-li o úvěr u obchodní banky. Tento proces jsem se rozhodla nastínit na modelovém případě, ve kterém fiktivní společnost musí řešit nepříznivou finanční situaci, vyvolanou špatnou platební morálkou odběratelů. Tato společnost má k 1.5.2004 splatit čtyřmilionový úvěr, který čerpala u Komerční banky a.s. Z důvodu dočasného nedostatku vlastních finančních prostředků na jeho splacení se společníci rozhodli zvážit možnost využití nového bankovního úvěru.

Nabídku úvěrových produktů jsem prezentovala na příkladu Komerční banky, a.s., jejíž klientem daná společnost již je, a tudíž lze u ní předpokládat poskytnutí nejvýhodnějších podmínek.

Osobní bankéř doporučil společnosti za daných okolností krátkodobý revolvingový úvěr na oběžné prostředky ve výši 4 000 000 Kč, který by byl kryt pohledávkami z obchodního styku. Jako výhoda se zde jeví především to, že společnost získá finanční prostředky na včasné splacení úvěru i přes opožděné platby odběratelů. Negativem je finanční obnos, který tvoří sumace 1M PRIBOR + 2,92% ze skutečně čerpané části úvěru, 0,3% z nečerpané části úvěru a poplatků s tímto úvěrem spojených.

Podmínky Komerční banky, a.s. považuji za přijatelné, dané společnosti bych doporučila je akceptovat. Poskytnutí tohoto úvěru považuji za nejlepší řešení dané problémové situace.

Na závěr bych ráda vyjádřila poznatek, že v současných podmínkách České republiky je úvěr stále důležitým zdrojem financování podniků. České podniky ještě nemají tak volný a tak bezproblémový přístup na kapitálový trh, jako je tomu ve vyspělých tržních ekonomikách. Proto pro ně obchodní banky představují vhodného partnera, který jim zajistí potřebné finanční prostředky za přijatelných podmínek.

Na podmínky vážící se k poskytnutí úvěru je třeba klást důraz i ze strany obchodní banky. Kroky, z nichž se úvěrový proces skládá a jejich náročnost, jsou opodstatněné. Banky se musí vhodně zajišťovat proti rizikům, která mohou nastat v průběhu doby trvání úvěrového vztahu anebo v okamžiku splatnosti úvěrové částky, a proto zkoumají úvěrovou důvěryhodnost svých klientů. Při projednávání úvěrové smlouvy banky posuzují především současnou i budoucí bonitu žadatele o úvěr. V jednotlivých úvěrových vztazích banky uplatňují individuální opatření k zajištění úvěru, jejichž výčet je obsažen v úvěrové smlouvě a která jsou vhodně odpovídajícím způsobem uplatňována v průběhu realizace úvěrového vztahu. Jejich účelem je omezení vzniku rizikových situací, kdy dlužník není způsobilý splatit úvěr ve lhůtě splatnosti a zabezpečit možnost uspokojit pohledávku banky v případě, kdy platební nezpůsobilost přece jen vznikla.

Energií, která pohání podnik, je kapitál. Ne vždy je jednoduché potřebný kapitál získat. Každý podnik musí ovládat jak postupy výroby nebo poskytování služeb dle svého odborného zaměření, tak i problematiku získávání finančních prostředků. Obchodní banky jsou podnikům v této oblasti dobrými pomocníky. Dojde-li ke spolupráci, prospěch je na obou stranách.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- 1) Valach J. a kol.: Finanční řízení podniku. 3. vydání. Praha, Ekopress 1999
- 2) Landorová, Jáčová, Nesládková: Obchodní bankovníctví. 1. vydání. Liberec, TUL 2002
- 3) Synek M. a kol.: Podniková ekonomika. 2. vydání. Praha, C.H. Beck 2002
- 4) Sekerka B.: Banky a bankovní produkty. Praha, Profess 1997
- 5) Daňové zákony- úplná znění platná v roce 2001, zákon o daních z příjmů, Grada, 2001, Praha
- 6) Marek P., Termer T.: Základy firemního financování. Praha, Nad zlato 1991
- 7) Polidar V.: Management bank a bankovních obchodů. 2. vydání. Praha, Ekopress 1999
- 8) Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník – úplné znění. Brno, Computer Press 2003
- 9) Zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, ze dne 1. ledna 2003
- 10) Zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech ve znění pozdějších předpisů
- 11) Zákon č. 530/1990 Sb., o dluhopisech ve znění pozdějších předpisů
- 12) Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů
- 13) Propagační materiál Komerční banky, a.s.
- 14) www.justice.cz
- 15) www.cnb.cz
- 16) www.kb.cz
- 17) www.ekn.cz

SEZNAM PŘÍLOH

- 1) Žádost o podnikatelský úvěr
- 2) Smlouva o revolvingovém úvěru
- 3) Smlouva o poskytnutí zajištění
- 4) Rozvaha společnosti Saturn s.r.o.
- 5) Nabídka úvěrových produktů pro podnikatele Komerční banky a.s.

